

J A T E B ö l c s é s z L a p

Bölcshő

Kiadja:

JATE BTK HÖK

1999. október 12.

IV. évf. 6. szám

villanyBölcshő!

Nézd meg te is!

<http://mars.arts.u-szeged.hu/~bolcso>

Egyetemi hírek

A JATE Bölcsészettudományi Kar Tanácsa a következő határozatot hozta a hallgatók által fizetendő térítési díjakról:

Azok az államilag finanszírozott képzésben részt vevő hallgatók, akik a 140/1998. (VIII. 25.) Kormányrendelet értelmében nem tandíjmentesek:

- évisméltés esetén tandíjat kötelesek fizetni, melynek havi összege az éves hallgatói normatíva 3%-a.

- költségterítést kötelesek fizetni, ha a képzési követelményekben vagy más tantervi dokumentumokban meghatározott képzési időtartamon belül nem fejezik be tanulmányait.

- tandíjmentes illetve nem fizet költségterítést az az államilag finanszírozott képzésben részt vevő két szakos hallgató, aki egy időben végzi tanulmányait a két szakján, illetve a folyamatosan végzett első alapképzési szak mellé úgy vesz fel második szakot, hogy az utóbbi felvétele maximum négy szemeszterrel követi az elsőt. Minden más esetben a hallgató költségterítésre kötelezett. A költségterítés összege a mindenkori képzési és fenntartási normatíva összege. A szakgazdák javaslata és a Kari Tanács döntése alapján a térítés mértéke maximum 50%-kal csökkenthető.

Költségterítést fizetnek azok a hallgatók, akik az országos felvételi eljárásban államilag nem finanszírozott képzésre nyertek felvételt. A költségterítés mértékét a kar határozza meg, melynek összegét a mindenkori Felvételi Tájékoztatóban teszik közzé.

A JATE azon hallgatói, akik a Szegei Felsőoktatási Szövetségen kívül más intézményben már államilag finanszírozott képzésben vesznek részt a JATE bármely karán, csak költségterítéses képzésben vehetnek részt,

melynek mértéke 100%.

A JATE azon hallgatói, akik a Szegei Felsőoktatási Szövetségen belül már államilag finanszírozott képzésben vesznek részt költségterítést fizetnek, melynek mértéke a mindenkori képzési és fenntartási normatíva 100%-a.

Az a hallgató, aki saját karán harma-

Megjelent a Bölcső internetes változata, a villanyBölcső. Az oldalon megtalálhatod mindazt, ami téged érdekel: válogatást a Bölcső sikerültebb publicisztikáiból és interjúiból, olvashatsz a lap szerkesztési elveiről, megismerheted a szerkesztőséget, írhatasz levelet a főszerkesztőnek, ha még nincs levélcímed, hagyhatasz üzenetet

a vendégkönyvben, megnézheted a Bölcső webes galériáját, ami a közeljövőben megszűnik fogja nőni földi változatát, olvashatsz válogatást kertén írásainkból, és természetesen Mangó Fritz képregényei sem maradnak el. Látogasd meg a honlapot, légy ott is olvasónk, munkatársunk! Cím: <http://mars.arts.u-szeged.hu/~bolcs>

Lapunk egyébként az Irinyi kabinet honlapjáról is elérhető a tartalomjegyzék/válogatás hallgatóink munkáiból, illetve a tartalomjegyzék/helyben olvasható újságok, periodikák listákról.

A JATE egyetemi naptára az 1999-2000. tanévre

I. félév :

1. Szorgalmi időszak: 1999. szeptember 13 - 1999. december 17.
2. Vizsgaidőszak: 1999. december 20 - 2000. január 28.

II. félév:

1. Beiratkozási időszak: 2000. január 31 - február 4.
2. Szorgalmi időszak: 2000. január 31 - május 12.
3. Tavasz szünet: 2000. március 13 - 17.
4. Vizsgaidőszak: 2000. május 15 - június 23.

A Bölcső szerkesztősége

PÁLYÁZATOT ÍR KI

a következő témában: keresünk olyan

fényképfelvételeket,

amelyek vagy a napfogyatkozás, vagy az augusztus 20.-i tűzijáték megörökítésének szándékával készültek automata fényképezőgéppel. A pályamunkák között előnyt élveznek azok, amelyeken - egyrészt - a fényképezett témából nem látszik semmi, vagy nem sok (hiszen automata vakuval fényjelenséget több okból is elég nehéz bevilágítani :-); - másrészt olyan egyéb dolgok látszanak, amik nem kifejezetten szándékoltnak kerültek a felvételre: a csodálkozó papírnapszemüveges arcok, esernyők, kutyák, stb.

Beküldés: e-mailben szkennelve és tömörítve, v. postán lemezen v. fényképen. Díjazás: internetes és papíros publikáció, közös megegyezés szerinti egyéb javak. A beérkező képeket a szerző nevét feltüntetve folyamatosan publikáljuk a

villanyBölcső
webes Galériájában!!!

dik, vagy további alapképzési szakot vesz fel, költségterítést fizet, melynek mértéke a mindenkori képzési és fenntartási normatíva összege. A szakgazdák javaslata alapján a térítés mértéke maximum 50%-kal csökkenthető.

A fenti szabályzat 1999. szeptember 1-től felmenő rendszerben lép hatályba.

***

Egy kis vezér

Mindszent havában szabadon ehetel mindent, kiváltképen sülteket: jó bort igyál és tiszta mustot, ha kaphatsz; borodban, melyet iszol, tarts zsályát; disznóhúst is ehetsz, borsos éték sem árt, igyál kecske- és juhtejet, élhetsz purgációval és érvágással.

Mikor a nyúl igen kövér a télnek elején, bizonytal tudjad, hogy még nagy tél van hátra és nagy hó; hogyha a fákról a levelek nehezen hullnak, hideg telet éreznek, mely után sok hernyó lesz, mely megeszi a növést, de Böjtelő és Böjtmás hóban fészkeiket megégesd és elrontsd, mert ha csak lerázod és el nem veszed, mihelyt a meleg éri, azonnal ismét lábra kel és kevés gyümölcsöt kaphatsz miatta.

Hideggel ijesztő Mindszent hava, te mint borzasztod és búsítoz szívlünk, mert okatlan, gonosz természetűeket és galád, akaratos, gonoszt gondoló embereket, észvesztőket, fondorkodókat, háburúskodókat, házsártos és vakmerő szívűeket, gonoszra igyekezőket, bosszúállókat, mormogókat, hamisakat, csalárdokat, minden háborúságnak és álnokságnak tökéletlen elgondolót szülsz e világra.

Midőn a Nap a Mértékbe lép, a napnak hossza egyarányú az éjjel. Midőn a Hold benne van, nem jó az embernek köldökét, hasát s ágyékát orvosolni, nem jó házat építeni s abba költözni, uraságot avagy tisztet felvenni, hadba menni. Jó posztót vásárolni, új ruhába öltözni, orvosolni, sebet gyógyítani, eret vágatni, fürödni, borotválkozni, lakodalomba járni, napnyugatra vándorolni, követet bocsátani, venni és ismét eladni.

a főszerk.

Hol az igazság?

Egyetemi kisebbségek • a hallgató

beszélgetés Józsa Edmonddal

Lapunk újabb sorozat indításába fog bele, melyhez olvasóink segítségére is számítunk. A közeljövőben olyan ellentmondásos ügyekre szeretnénk fényt deríteni, amelyeknek vélt vagy valós áldozata az egyetem valamely kisebbségi helyzetben levő tagja, jelen esetünkben a hallgató. Várjuk olyan személyek jelentkezését, akik úgy érzik, hogy sérelem érte őket, s bár orvosolni a helyzetet nem áll módunkban, mégis bízunk abban, hogy a megfelelő nyilvánosság biztosítása mindenképpen hozzájárul a közállapotok javulásához. Véleményünk szerint a hallgatók, az igazgatási szféra, és az oktatók közös érdeke, hogy a (leendő) Szegedi Egyetemen az oktatás mindhárom fél kölcsönös megelégedettsége mellett folyjék. Úgy érezzük, hogy ilyen és hasonló jellegű anyagok bemutatásával mi is hozzájárulunk az egyetem légkörének szükségszerű demokratizálódásához, illetve a vélemény-, és szólásszabadság elveinek gyakorlati megvalósulásához. A felmerült konfliktusokban állást nem foglalunk, és mindkét (-három,... stb.) fél számára biztosítani kívánjuk a megszólalás jogát.

Jelen esetünkben talán csak arra lenne érdemes felhívni így előzetesen a tisztelt közönség figyelmét, hogy az itt vitába szálló felek nem feltétlenül egymás ellenfelei. A vitában nem kívánt megszólalni az igazgatási oldal, amelynek szerepe legalább annyira hangsúlyos, ha nem hangsúlyosabb, mint a többi szereplőé. Kérjük tehát figyelmesen olvasni: rágja meg mindenki magának. Hol az igazság?

(Az interjú 1999 májusában készült.)

- Ha jól tudom, idén végzel.

- Ha minden jól alakul, egy hét múlva államvizsgázok a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán angol nyelv-tanári szakon, június 19-én pedig diplomát szerzek. Ez egy rég várt, és nehezen elhihető pillanat lesz a számomra, mert ezért a diplomáért olyan kálváriát kellett járnom, hogy el sem tudom hinni, hogy végre a kezemben lesz. Igaz ugyan, hogy eddig négy különböző intézményben öt szakon folytattam tanulmányokat, de semmi sem okozott nekem annyi nehézséget és keserűséget, mint ennek a diplomának a megszerzése.

- Ezek a problémák a főiskolához kötődtek?

- Egyáltalán nem. Ugyanis én tanulmányaimat a JATE angol szakán kezdtem, és hányattatásaim is ehhez a tanszékhez illetve intézményhez kötődnek.

- Milyen jellegű problémáid voltak? Hol kezdődött?

- Sok olyan apróság volt, ami számtalan emberrel megessék, de ebbe most nem ér-

demes belemenni. Az igazi gond akkor kezdődött, amikor tavasszal kiderült, hogy a Soros Alapítványon keresztül elnyertem egy egyéves, nyártól-nyárig ösztöndíjat az Egyesült Államokba, egy Bard College nevű felsőoktatási intézménybe. Bizonyos esetekben már ekkor éreztem a tanszék egy-két dolgozója részéről negatív diszkriminációt.

- Ez miben nyilvánult meg?

- Egy példát említenék. Volt egy írásbeli vizsgám, amin nem tudtam megjelenni, mert a vizsga időpontjának bejelentése előtt nekem már egy másik intézményben fixált vizsgaidőpontom volt. Az oktatóval megbeszéltem a problémát, és megegyeztünk, hogy a vizsgámat egy másik időpontban, szóban fogom letenni. Ez meg is történt, ám értékeléskor az oktató egész sokáig szöszmötölt az indexemmel. A folyosón meglepetéssel vettem észre, hogy megállapodásunk ellenére a vizsgajegyem fölé beírt egy egyest, mintha már utóvizgázni jöttem volna. Ezt nem tudtam mire vélni.

- Ez az incidens azért szorosan nem hozható összefüggésbe az ösztöndíjjal?

- Valóban nem, ám ez jelképezi azt az attitűdöt, amivel a későbbiekben is szembesülnöm kellett. Az igazi problémák a harmadéves szigorlati dolgozat, a *Major Paper* kapcsán jelentkeztek. Elég nagy fába vágtam a fejszemet, kifejezetten nehéz témát választottam. Emellett el kell ismernem, hogy megfelelő gyakorlatom sem volt az ilyen típusú dolgozatok megírásában, amire sajnos csak később az USA-ban tettem szert. Témavezetőm a vizsgaidőszak alatt kért, hogy mutassam meg neki a teljes dolgozatot. Akkor éppen a legnehezebb évetem csináltam a közgázon, nem volt túlzottan sok időm arra, hogy ezt a dolgozatot megfelelően elkészítem. Másrészt a témavezetőm június elején elutazott, mert kapott egy amerikai ösztöndíjat. Így munkámból csak egy kezdeményt látott, és végső formájában a dolgozattal az augusztus végi értékelésig nem is találkozott. Augusztus legelején pedig, mielőtt témavezetőm hazatért volna, megkezdődött az ösztöndíj. Augusztus végén e-mailben igyekeztem elérni a tanszék vezetőjét kapcsolatban, hogy milyen órákat vegyek fel. Többek között opponensem is elértem ilyen módon, aki vála-

Tisztelt Főszerk.,

...
Én személyesen nagyon örülök, ha egy hallgatónk külföldi ösztöndíjat kap, és nem hiszem, hogy egy kollégánk is lenne, aki irigykedne, vagy akadékoskodna ilyen esetekben. Sajnos azonban az is igaz, hogy az adminisztráció nehezen alkalmazkodik a kivételekhez, s mégha az amerikaiak nevetnek is a mi bürokráciánkon, magam személyesen tapasztaltam elképesztően komplikált ügykezelést az Egyesült Államokban is.

De nem ez a lényeg, hanem az, hogy bizonyos minimális gondos-ságot attól a kiváló hallgatótól is el lehet várni, akít amerikai ösztöndíjjal jutalmaznak. Józsa Edmund egyszerűen negligálta szabályainkat, nem készítette elő a dolgokat utazása előtt, édesapját bízta meg, hogy eljárjon ügyében, s Amerikából sem fordult hivatalosan a tanszék- illetve az intézetvezetőhöz, amikor még el lehetett volna rendezni a dolgokat. Engem csak akkor keresett meg, amikor már minden határidőt túllépett, s elvárta volna, hogy vele mindenben kivételt tegyünk.

Az interjúban természetesen sok mindenben igaza van, s magam is úgy látom, hogy még nagyon is messze vagyunk az ideális ügykezeléstől, illetve a tehetséggondozás ideális módjaitól. Részemről csak annyit ígérhetek, hogy én igyekszem fejlődni, s amennyiben kompetenciámon múlik, munkatársaimat is erre ösztönzöm.

Szíves üdvözlettel,

Szőnyi György Endre
az Angol-Amerikai Intézet vezetője

szolt is az órafelvétellel kapcsolatos kérdéseimre, de annak ellenére, hogy a dolgozatok leadásának határideje már rég lejárt, nem közölte, hogy megbuktatott, vagy hogy meg fog buktatni. Szeptember 16-án tudtam meg, hogy a dolgozatom elégtelen lett, egy hétre rá pedig már jogilag nem voltam a JATE hallgatója. EZT AZ ELJÁRÁST A MAI NAPIG SÉRELMEZEM.

- Hogyan történhetett ez meg?

Én korábban már évet ismételttem, ezért csak akkor maradhattam volna a szak hallgatója, ha az elégtelen jegyet utóvizsgálva azonnal kijavítom. Azonban az eredményt csak szeptember 16-án tudtam meg, az utóvizsga letételének határideje pedig 26-a volt. Arra nem volt mód, hogy egy héten belül csapot-papot otthagya hazarepüljek. Témavezetőm utólag úgy vélekedett, hogy ő nem volt köteles tájékoztatni engem az eredményről, meg arról, hogy ilyen esetben milyen lehetőségeim lettek volna. Nem vagyok benne biztos, hogy ez helyes eljárás volt, hiszen pár ezer kilométer távolságból én nehezen tudtam volna utánajárni ezeknek. Végül édesapám járt el az ügyben, akinek a tanulmányi osztály azt javasolta, hogy a visszairatkozáshoz kérjek rektorit évkihagyó státusszal. Csak utólag derült ki, hogy nem ezt kellett volna kérni, hanem azt, hogy egy közösen egyeztetett időpontban az UV lehetőséggel élhessek. Úgy gondolom, hogy ennek ki kellett volna derülnie, vagy a tanszék, vagy a tanulmányi osztály részéről. Sajnálatosnak tartom, hogy ezt akkor nem látta át senki.

- Mi történt ezután?

- A tanulmányi osztály javaslatát követve rektorival visszairatkoztam, majd évkihagyást kértem. Ösztöndíjam lejártával hazatértem, és augusztus elején megkerestem a tanszékvezetőt, aki egy rövid beszélgetés után javasolta, hogy az utóvizsgámat letéve, illetve a hármánál rosszabb jegyeimet kijavítva tegyek kísérletet az évismétlés elkerülésére. Tanulmányilag ennek eleget is tettem, de adminisztratív okokból nem kezdhettem el a negyedévet. Az oktatási dékánhoz fordultam, aki eleinte támogatta az ügyemet, de később a probléma bonyolultságára hivatkozva rektori szintre irányított. Az oktatási rektorhe-

lyettestől ezek után egy szó indoklás nélkül kaptam kézhez az elutasító intézkedést október elején – két hónap idegőrlés, bizonytalanság és néhány ősztől után. Valószínűleg itt is a bürokrácia falába ütköztem, hiszen már egyszer kikértem a rektori méltányossági eljárást. Ugyanakkor azt nem vették figyelembe, hogy ez még mindig ugyanaz az ügy, és én a rektorhelyettestét csak a tanulmányi osztály javaslatára rosszul beadott kérelmem módosítására kérem. Végül az ügy reménytelenségét látva úgy döntöttem, hogy nem kívánom ezen intézmény falai között folytatni tanulmányaimat. Felkerestem a főiskolán az angol tanszéket, ahova minden probléma nélkül át tudtam jelentkezni. Ezért a lehetőségért mindenképpen rendkívül hálás vagyok a JGYTF Angol Tanszékének, és emlémem a jövőben meg fogom tudni szolgálni a bizalmat, amit az ottani tanszéktől kaptam.

- Meg tudnál fogalmazni valami olyan tanulságot, ami, félretéve a személyes sérelmeket, az intézmény egésze – mind a hallgatók, mind az oktatók, és az igazgatási szféra – számára is hasznos lehet?

- Véleményem szerint, ha valaki külföldön tanul ösztöndíjjal, és ezért nem tud megfelelően eljárni az ügyeiben, akkor jogos igény lenne, hogy kicsit nagyobb fokú megértést tanúsítsanak iránta. Egy ösztöndíj elnyerése valamit kellett volna, hogy jelentsen bizonyos emberek számára – mégsem jelentett semmit. Ez az egyik dolog. Egy másik dolog az, hogy én nem tanulmányi akadályok miatt, hanem adminisztratív nem lehettem negyedéves, amit nehezen tudok

feldolgozni. Harmadszor azt is hiányolom, hogy miért nem kaptam megfelelő tájékoztatást, indoklásokat, és az ellenem irányuló vádakot miért nem tisztáztuk.

Az eseményektől kicsit elvonatkoztatva úgy érzem, az egész rendszernek sokkal rugalmasabban és odafigyelőbben kellene működnie. A jelenlegi bürokrácia képtelen arra, hogy elvonatkoztasson a típuszituációktól, és hatékonyan kezelje az egyedi eseteket. Szerintem éppen az különbözteti meg a jó közgazgatási szakembert az átlagostól, hogy átlátja a rendszer logikáját, és ezért nem a szabályokba kapaszkodik, hanem a folyamat előrehaladását segíti elő, még akkor is, ha ez bizonyos átlagos eljárási rutinokkal nem egyezik. Itt senki nem érzi, hogy az a rendszer, amiben van, örte van. Sőt azt sem, hogy ha valami nem tetszik, akkor kezdeményezheti ennek a megváltoztatását – hiszen mondjuk egy egyetemi rendszerben elméletileg mindenkinek közös a célja.

Még általánosabb megközelítésben pedig Magyarországon folyamatosan az az érzésem, hogy lényegtelen dolgokra pazarlódik el rengeteg energia, többnyire csak azért, hogy egy hazug látszatot megőrizzenek, amit ráadásul senki még csak jónak sem gondol. Egy amerikai ismerősöm tíz percig nem kapott levegőt a röhögéstől, amikor elmeséltem neki, hogy egyszer azért kellett kétszáz kilométert utaznom, hogy az egyik tanulmányi osztályról a mellette levő másik tanulmányi osztályra vigyem az indexemet, mert főigazgatói rendelet alapján erre az adminisztrátor nem volt jogosult. Még szerencse, hogy felhívtam az intéz-

ményt, hogy sikerült-e a tranzakció, mert még komolyabb következményei is lehettek volna ennek az idióta incidensnek. Egy másik amerikai példával élve, nem csoda, hogy a tengeren túl utálják a német bevándorlókat. Hogy miért? Mert egy német származású hivatalnokhoz kérvényt kell benyújtani, hogy bekopogtathassak az ajtaján. Ezzel szemben ott az a szokás, hogy munkaidő alatt mindig nyitva tartják az ajtót, ezzel is jelezve, hogy készek mindenkinek a fogadására. Hasonlóan érdekes jelzés Kelet-Közép-Európában az íróasztalok mérete. Ezek nem funkcionális eszközök, hanem feudális jellegű hatalmi szimbólumok. Méretük jelzi, hogy a mögötte ülőnek mekkora hatalma van. Mindezek apró, egyszerű dolgok, de felmerül a kérdés, hogy mi számít igazából: érdemes-e fenntartani egy olyan használhatatlanul túlszabályozott porosz rendszert, ami nem működik, amit mindenki utál, és amiben a lényeges dolgok soha nem számítanak, vagy el kellene egy kicsit gondolkodni, és racionális, teljesítménycentrikus alapon, tizedennyi bürokráciával, viszont tízszer ennyi hatékonysággal és rugalmassággal új rendszert vezetni be?

Utolsósorban pedig jó lenne, ha ebben az országban az emberek nagyobb fokú tiszteletet és toleranciát tanúsítanának egymás iránt. Így talán nem ítélnének olyan könnyen, ahogy teszik, egy eset teljes ismerete nélkül.

Lejegyezte:
PRO

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

Azt hiszem, mindketten sokat olvastunk különféle tanulmányokat arról, hogy (poszt)modern világunk egyik jellemzője a valóság megkonstruálása, feltalálása; az a fajta történetírás, amely a múlt bizonyos mozzanatait kimerevítve, újra interpretálva és átformálva, míg más, az író szempontjából a cél és mondanivaló alátámasztásához nem használható mozzanatok - akár akaratlanul is - elnyomva, narratív formában kíván egy úgynevezett valóságot az abban rejlő igazsággal együtt megjeleníteni. Ez

motoszkált a fejemben a Józsa Edmond-dal készített interjút olvasva. Természetesen az interjú tartalmaz tényeket, ám a JATE-s előéletéről szóló történethez, engedelmeivel, szeretnék néhány adalékkal szolgálni, ami az "én szerintem" valóságot megjelenítő emlékezetemben fellelhető.

Edmondra nagyon jól emlékszem. Hogy miért? Mert ő az egyetlen hallgató a sok közül, aki témavezetésem mellett valaha is megbukott. Mert ő az egyik hallgató a néhány közül, aki az én ajánlással nyert el Soros ösztöndíjat. Mert ő volt az egyik legkomolytalanabb hall-

gató, akivel valaha is dolgom volt, és akire ezért sokkal több időt és energiát fordítottam, mint más hallgatókra - ezért elnézést tőlük!

Talán azért is, mert többször is otthon vendége volt: például Washingtonban, augusztusban, amikor kinti tanulmányai megkezdése előtt 3 napig vendégünk volt, és ahol az egyik vacsora mellett arról diskuráltunk, hogy akkor hogyan is sikerült az a major paper. Vagy karácsony előtt néhány nappal Szegeden, amikor az Államokból látogatóba hazatérve találkozni akart velem, így egy másik vacsora mellett arról beszélünk,

hogy mit is tehet a kialakult helyzetben. Hát, igen. A nagy Amerikában "az a szokás, hogy [a tanárok] munkaidő alatt mindig nyitva tartják az ajtót." Teljesen igaz. Sajnos én az egyetemen a szabadórára és egyeztetett időpontokon kívül csak munkaidő után, szabadságom alatt otthonomban fogadtam (ami persze belőlem nem csinál "jó fejet," hisz az Intézetben sok más tanár is megteszi ezt). Hát kérem, a mi esetünkben így működött a kisebbségeket meg nem értő, elnyomó, szubjektum-pozícióba kényszerítő tanári hatalmi struktúra.

No, de elég a nosztalgiaiból! Rossz tréfának érzem, hogy valaki azt sugallja, hogy az Angol Tanszék oktatói közül bárki is "negatív diszkriminációt" fejtene ki egy hallgató ellen, mert az egy ösztöndíjat kapott. Elképesztőnek tartom, hogy a major paper megírásával kapcsolatos narratíva milyen gyatrán sikerült! Józsa Úr megfélemedezett arról, hogy második év végén minden hallgatóval, akinek én voltam a témavezetője, egy közösen meghatározott időben találkoztam a majorral kapcsolatos megbeszélésre. Mindenki megjelent, csak ő nem. Ennek ellenére személyesen neki is elmondtam minden tudnivalót. Azt is, hogy szeptember végére kérem a dolgozat vázlatát. Amit mindenki beadott, csak ő nem. Azt is, hogy a major paper első változatának leadási határideje következő év február 15-e. Amit mindenki betartott, csak ő nem. Mint ahogy nem tartotta be a kért újabb határidőket sem - habár többször konzultáltam vele. A legutolsó határidő valóban a vizsgaidőszakban volt: ekkor láttam végre egy elfogadhatatlan változatát egy, szerintem egyébként túl nehéznek nem mondható témát feldolgozó munkának. De hogy csak akkor szerettem volna először látni ...

A major paper értékelését és utóéletét illetően továbbra is fenntartom, hogy nevetséges az az elvárás, amit Józsa Úr egy korábbi beszélgetésünkön is megemlített: hogy a témavezetők értesítsék a hallgatókat írásban az általuk és az opponens(ek) által adott jegyeikről. Az egyetemen felnőtt emberek állnak hallgatói stá-

tuszban, és ha valamilyen ok miatt nem tudják jegyüket személyesen megkérdezni vagy beírni, megkérnek valakit, hogy tegye meg azt. Minden tanár személyesen is szívesen ad tájékoztatást abban az esetben, ha erre megkéri a hallgató. Józsa Úr ezt az én esetemben nem tette meg. Azt pedig, hogy a témavezető tudja minden hallgató előéletét, hogy miből hányszor bukott meg, és akkor most milyen lehetőségei is vannak, ha most is megbukott, stb., számomra érthetetlen elvárás. Nem is szólva arról, hogy ez sértené a hallgatók személyi jogait. És ha már a kisebbségekkel olyan jól bánó, példaként emlegetett USA-ról van szó: én magam is tanultam és többször tanítottam is ottani egyetemen, így pontosan tudom, hogy ott sem szokás a tanároknak kiértesíteni a hallgatókat egyenként az érdemjegyeikről, sem pedig tanulmányi ügyekben nyomozni vagy eljárni helyettük.

Természetesen még sok más megjegyzésem is lenne az interjú tartalmával kapcsolatban, és azzal is, hogy szerintem mit és hogyan lehetne javítani egyetemünkön, de ezzel nem akarom Önt untatni. Talán Józsa Úrral azért beszélhetnénk erről, vagy arról, hogy a mintaszerű USA-ban akkor hogy is van az az állítólagos német utálat, vagy hogy hogyan lehetséges egy rendszer teljesebb átlátása és megértése a támadó miértek egy elszigetelt sarokból való bombázásának kiterjesztésével. Talán egy másik vacsora mellett, amire egyszer talán ő fog meghívni engem. És akkor talán nem fogom majd magam az elnyomott, meg nem értett, szubjektum-pozícióba nyomorított tanerőnek érezni, aki minden igyekezete ellenére mindig csak a falba ütközött. De lezárom az ügyet, mert szerintem ez nem fog megtörténni. Csak akkor történe meg, "ha ebben az országban az emberek nagyobb fokú tiszteletet és toleranciát [valamint felelősséget] tanúsítanak."

Üdvözléssel:
Annus Irén

A JATE Kulturális Kuratóriumának pályázatai

UniversitasRapHimnusz Pályázat

Bárminemű egyéb megkötés nélkül: olyan verseket várunk, amelyek jól mutatják a rap bevett formai jegyeit és adott esetben (betartván a himnusz hagyományos műfaji kötelmeit, jellemezvén az intézményt és megjelenítvén az ahhoz való viszonyt) alkalmasak lennének közösségi előadásra. Egy pályázó egy UniversitasRapHimnusszal jelentkezhet, maximális terjedelem 25 sor, az ennél hosszabb írásokat a bírálók automatikusan kizárják a versengésből.

Napló Pályázat

Bárminemű egyéb megkötés nélkül: olyan szövegeket várunk, amelyek a szerzők életének egy, a pályázat kiírása és leadása közötti teljes hetét, annak eseményeit rögzítik és kommentálják, naplószerű kifejtésben.

Képzőművészeti pályázat

Nevezni lehet bárminemű külön műfaji megkötés nélkül képzőművészeti alkotásokkal (pl. grafika, kispasztika, gobelin, akvarell, tűzzománc, kerámia stb.) Egy alkotó minimum kettő, maximum négy művel pályázhat. A beérkezett alkotások közül a legjobbakat tárlaton mutatjuk be az egyetem Aulájában. Kérjük, fotókkal ne pályázzatok, külön fotópályázat lesz 2000. márciusában.

*A pályaművek leadásának határideje:
1999. november 12.*

Vers- és prózamondó verseny

A pályázóknak három szabadon választott verssel illetve prózával kell pályázniuk, melyek közül az egyik mű szerzőjének kortárs alkotónak kell lennie. A versenyre a Kulturális Irodán található nevezési lapon lehet jelentkezni 1999. október 22-ig.

Egyetemi Zenei Verseny

A versenyen a komolyzene ill. a népzene körébe tartozó, (esetleg a komolyzene és a könnyűzene határterületén lévő) összesen 5-10 perc műsoridejű hangszeres vagy vokális szólódarabok és kamaraművek, ill. eredeti (nem zeneszerzői feldolgozású) népzenei anyag énekes vagy autentikus hangszeres előadásával lehet részt venni. A versenyre a Kulturális Irodán található nevezési lapon lehet jelentkezni 1999. október 25-ig.

Minden egyes verseny illetve pályázat díjait szakzsűri ítéli oda. Az összes pályázat ünnepélyes eredményhirdetése és díjkiosztó Gálaműsora 1999. december 9-én 18 órakor lesz az egyetem Aulájában. További információ, illetve a pályázatok leadásának helye: JATE Kulturális Iroda (Dugonics tér, II. em.)

Vér, bugyi, nuncsaku

Mi történt a nyáron?

szegedi hírösszefoglaló külsősöknek

Pénzváltás Zombón

Rövid összeállításunkban arra törekedtünk, hogy a teljesség igénye nélkül összefoglaljuk a nyár legfontosabb szegedi eseményeit azon olvasóink számára, akik a szünidő alatt az ország/világ valamely távoli zugában lebzseltek, s ezáltal kimaradtak vidéki kis városunk mindennapi életének forgatagából. Sajtószemlésként összeállításakor figyelembe vettük olvasóink széles körű érdeklődését, és ennek megfelelően a kulturális közélet legtágabb spektrumából válogattuk össze érdekesítő anyagunkat. Tartson velünk, legyen a vendégünk, kedves olvasó!

1999. május 18. kedd

Három fiatalember hétfőn délután a Csillag téren megtámadta egy közös ismerősét, akivel korábbi sérelmeik miatt volt elszámolnivalójuk. A megtámadott úriember autójába pattant és elmenekült. A Dugonics téren találkozott a megtámadott ember testvérével délután négy körül, amikor a Csillag téri ismerősök ismét felbukkantak és vasvillával, nuncsakuval

és vasrudakkal támadtak rájuk. A verekedés a helyszínre érkező járőrökcsi láttán szakadt félbe. A mintegy tíz támadó (akik közül csak három személyt ismer a Rendőrség) kerekelt oldott, de a helyszínen hagytak két BMW-t, amit a rendőrök lefoglaltak. A megtámadott testvérek egyikének az ujjja tört el, a másikkak a mellkasa zúzódott meg. Többek számára megdöbbentő volt a karatefilmekre emlékeztető utcai harc látványa, és a járőrök olthatatlan kíváncsisága, ahogy futólépésben igyekeztek a verekedés közelébe.

1999. június 24. csütörtök

“Másfél óratok van a robbanásig!” - mondta a telefonba az a férfi, aki csütörtök délután három óra 20 perckor hívta a Tesco szegedi

központját. Ezután a vásárlókkal teli áruházat kiürítették, a tűzszerészek átvizsgálták az épületet, de semmilyen robbanószerkezetet nem találtak. A telefonáló hangjából ítélve 20-40 év közötti férfi lehetett. Mivel a fenyegető nem a rendőrséget hívta, nem tudni, honnan kezdeményezhette a hívást. A tűzszerészek öt óra előtt húsz perccel végeztek, de a biztonság kedvéért a vásárlókat és dolgozókat csak a másfél óra leteltével engedték be újra a hipermarketbe. Az ügyet a rendőrség tovább vizsgálja.

1999. július 5. hétfő

Sokat olvashatták az alábbi bűnesetek elkövetői a Hangya és a tücsök mesét. Az egyik gonosztevő pénteken a Rókus II. Általános Iskolából vitte el a fűtésű alumínium burkolatát 80 ezer forint értékben. A másik tolvaj szombaton egy Boros József utcai garázsból hat pár siléct és hat pár síbakancsot

vitt magával 250 ezer forint értékben. Vasárnap szorgos nemesfémgyűjtők" Újszeged és Szőreg között 390 ezer forintnyi bronzvezetéket tulajdonítottak el a vasútvonal mellől.

1999. július 20. kedd

A Mars téren az egyik házban a fürdőkád alatt beszakadt a padozat. A mentők kérésére rendőrök hatoltak be a lakásba, megállapították, hogy a bejáratól kb. 2 méterre az ott lakó 78 éves néni a fürdőkáddal együtt a pincébe zuhant. Szakértők szerint a szerencsétlenség valószínűleg július 14-én vagy 15-én történt.

1999. augusztus 20.

Pénteken reggel egy német állampolgár várt Röszkénél arra, hogy átengedjék Jugoszláviába, amikor három jugoszláv férfi odament hozzá pénzváltást színelve. Amíg ketten szóval tartották, a harmadik férfi a kocsit lehúzott ablakán keresztül elemelte a német pénztárcáját: összesen 88 ezer forint értékben. Az akció után elmenekültek a banditák. Körözés alapján még aznap elfogták a bandát a szegedi Tesco parkolójában.

1999. szeptember 14.

Kedden délelőtt fél tízkor egy mindezidáig ismeretlen tettes álarcot viselve fegyvernek látszó tárggyal bement a Szatymaz és Vidéke Takarékszövetkezet Zsombói Kirendeltségére, és fenyegetőzve pénzt követelt. A takarékszövetkezetben tartózkodó alkalmazottak a fenyegetés hatására a pénztárban lévő 1 millió forintot a támadónak átadták. A Szegedi Rendőrkapitányság jelenleg nagy erővel keresi az elkövetőt.

1999. szeptember 17.

Péntekre virradó éjjel a Szilléri sugárúti fehérnemű üzletből 300 ezer forint értékben vittek el női fehérneműt és egy rádiótelefont.

***

Házi bakik

101 kispólya

- létszám felett a BTK -

Szeptember közepén, a beiratkozási és órafelvételi időszak ilyenkor szokásos sorban állásai és időnkénti kaotikus tömegjelenetei mellett egy meglehetősen bizarr esemény is borzolta a JATE BTK-n a felvételi eljárás adminisztratív részének lebonyolításáért felelős Dékáni Hivatal vezetőjének és munkatársainak idegeit. A felvételi pontszámok összesítése során történt hiba miatt 101 hallgatóval többet kellett felvenni a karra, mint ahányat a felvételi keretszám lehetővé tett volna. "Észrevettük hogy sokan vannak olyanok, akiknek a pontvonalhúzásnál a neve nem került be a felvettek listájára, annak ellenére hogy ők érvényesen felvételiztek és elérték vagy túlteljesítették a szükséges ponthatárt, mivel nevüknél - tévesen - egy alacsonyabb szám jelent meg. Ebben a helyzetben az egyetlen lépés, amit az egyetem megtehetett az, hogy őket is felveszi." - mondta el a Bölcsőnek Dr. Berta Árpád tanszékvezető egyetemi tanár, a Bölcsészettudományi Kar dékánja. - "Természetesen elképzelhető, hogy ez a hiba a pontszámot is módosította, tehát ha ez a 101 ember nem marad ki a rendszerből, az mondjuk növeli a pontszámot, és akkor az eredetileg felvettek közül sokan kimaradnak, de ezt utólag korrigálni lehetetlen. Idén július 21-én lezárult a felvételi eljárás. Az akkor kiszámított felvételi eredményeket az Oktatási Minisztérium (OM), az Országos Felsőoktatási és Felvételi Iroda (OFFI) valamint a kar képviselője jegyzőkönyvileg hitelesnek ismerte el. Tehát akit akkor felvettek, az később már nem utasítható el." Ezzel a megállapítással az OM és az OFFI illetékesei is egyetértettek. Megoszlik azonban az intézmény és az országos szerv véleménye abban, mi vagy ki okozta a

hibát. Szövényi Zsolt főosztályvezető, a felsőoktatásért felelős helyettes államtitkár sajtófőnöke a Délmagyarországnak úgy nyilatkozott, valószínűbbnek tartja, "hogy a hibát az egyetemen követték el" mivel - szerinte - "az ország többi felsőoktatási intézményében nem tudnak hasonló esetről". Az OM képviselője a Népszavában azt állította: a televízióból értesült az esetről és a JATE BTK részéről semmiféle tájékoztatást nem kapott a minisztérium. Másképp látja a helyzetet Berta Árpád. "A Gólya nevű program ismertetése, rendszerbeállítása és tesztelése 1999 februárjában kezdődött el. A BTK rendszergazdája, Tarjányi Tamás és a Tanulmányi Osztály vezetője, Dr. Kothencz Mihály rendszeresen konzultáltak ez ügyben az OM-mel és az OFFI-val. Amikor a rendszer próbafuttatása elkezdődött, a rendszergazda szóban illetve telefonon egy sor kifogást tett a programmal kapcsolatban. Amikor a hiba kiderült, szeptember 3.-án faxon értesítettük erről a minisztériumot. Furcsának tartom tehát Szövényi úr állítását, hogy erről semmiféle értesítést nem kapott." - mondta el lapunk kérdésére. "Egyébként ez nem kizárólag a JATE-n történt meg. Tudok olyan intézményről, ahol pontosan ilyen hibák fordultak elő." A vizsgálat eredményén sok múlik, mivel a hallgatói normatívát mindenképpen megkapják a létszámfeletti is, "a képzés költségeit viszont nem biztos, hogy megkapja a kar. Ez attól függ, hol hibáztak." - hangzik a minisztérium álláspontja.

A dékán úgy érzi, hogy a dolgot el túlozták. "Az ügy hírértékét tekintve szerintem nem volt indokolt az a mód, ahogyan a média reagált rá." A szegedi bölcsészkar már a hiba felfedezése

előtt majdnem teljesen betöltötte a rendelkezésére álló keretszámot, az 1148 helyre 1145 embert vettek fel, míg más intézményekben előfordult, hogy az engedélyezettnél 50-60 emberrel kevesebbet vettek fel, így ha ott következik be a hiba, az csupán a létszámlhiányt csökkentette volna. "Az a tapasztalat, hogy soha nem iratkozik be mindenki, aki felvételt nyert. Ez 4-5%-kal csökkenti a létszámot. Az elmúlt években mindig 40-50 fő mínusszal indultunk." Így könnyen lehetséges, hogy a mostani helyzet azt fogja eredményezni, hogy maximálisan feltöltik a rendelkezésre álló helyeket. Vagyis egy abnormális szituációnak köszönhetően áll be az optimális állapot. Valószínű tehát, hogy a beiratkozók száma megegyezik a keretszám-

mal, vagy alig haladja meg azt. Mivel karunkra eredetileg felvettek 1145 embert, ennek pedig 4-5%-a 45-50 fő körül van, a 101 plusz ember esetében pedig a tendencia szerint csak kb. 95 fogja elkezdeni tanulmányait, gyakorlatilag csak a létszámtöbblet fele jelenthet esetleg többletköltséget. "Remélem, hogy ez semmilyen anyagi megterhelést nem jelent számunkra. Amennyiben igen, azt nem takarékosági intézkedésekkel, hanem új bevételi források segítségével fogjuk biztosítani." - mondta Berta Árpád.

A lapzártá előtt kiadott sajtóközlemény szerint a vizsgálat azt állapította meg, hogy a hibát a bölcsészkaron követték el. Három vizsgálat folyt párhuzamosan ez ügyben. Az OM vizsgálata,

az OFFI és a JATE közös ellenőrzése és a Bölcsészettudományi Kar belső vizsgálata. Lapzártakor ezek még nem voltak publikusak. Ha azok lesznek, lapunk azonnal helyet biztosít a helyzetet megnyugtatóan lezáró dokumentumok közlésének.

Papp László Tamás

Ki nevet a végén?

Csakis azon csodálkozom, hogy milyen véletlen folytán nem történt eddig súlyosabb melléfogás a bölcsészkaron. Azon a karon, ahol a múlt félévben többek között nekem sem találták az indexem, ahol a beiratkozásnál az évhalasztás mikéntjét firatató kérdésekre a válasz az volt, hogy "minek akar maga halasztani..., ne halasszon."

Mert az, hogy most X hallgatóval többet vettek fel a karra nem súlyos baki. Eddig is bekerültek ide olyanok, akik nem egyetemre való (hallotta már valaki kis hazánkban a protekció szót, hm?), meg különben is meg lett mondva, nem kell bekakálni, lesz ezek között egy pár olyan ökör is, aki úgy sem tud megbirkózni a beiratkozás és a kurzusfelvétel szörnyűségeivel, tehát nem rontja a levegőt itt nekünk. A médiát sem értem, miért csak azt ismételte "bot-

rááánnny, többen vannaak", mikor sokkal mélyebb összefüggésekre is fel lehetett volna hívni a figyelmet. Arra ugyanis, hogy senki sem csodálkozott igazán. Jót röhögtek rajtunk és kész. A "Magyar Társada-

mint a nevetőknek, mert kínunkban mi is csak ezt tehetjük akkor, ha valakit 80 ponttal felvesznek történelem szakra, vagy 85-tel magyarra. Moldova György mondta: "A Magyar Államvasutaknál a 70-es évek

végére csak a hülyék és a megszállottak maradtak." Lehet behelyettesíteni a megfelelő helyekre a 90-es éveket, meg a Bölcsészettudományi kart.

Egy dologra azért szeretném felhívni a tisztelt MT figyelmét. Ezekből az emberekből nagyrészt tanárok lesznek! A megszállottakból, meg a hülyékből is.

Na, ki nevet a végén?

lom" (továbbiakban MT) ennyire tiszteli a bölcsészeket. Már Horn Gyula is megmondta, hogy francba a sok filozófussal, Orbánéknak meg csak udvari krónikások kellenek történészek helyett.

Egyébként meg igazuk volt, már-

nagyi

Háború után, háború előtt?

Hol vagy Brutus???

avagy, dőlhetne már valami Szerbiában

“Befejeződött a NATO agresszorok támadása, és a Jugoszláv nép példaértékű magatartásának köszönhetően Jugoszlávia megvédte területi integritását és szuverenitását. A Jugoszláv Hadereg diadalittas kivonulása nem azt jelenti, hogy mi feladtuk Koszovót, sőt. Újult erővel takarítjuk el a romokat, és építjük újjá az országot.”

Valahogy így hangzik egy mai állami híradó Szerbiában. A szerbek dicsőséges győzelmük után kivonultak Koszovóból (nem baj ha te sem érted, nem vagy egyedül).

Hogy milyen a helyzet Szerbiában?

Ha az igazság TV-jét (Szerbiában az ellenzék gúnyosan így nevezi a hivatalos állami TV adót) nézzük, akkor rózsás... A Szerb Szocialista Párt (SZSZP) reformjai és az ország újjáépítése a vártnál sokkal jobban halad, infláció nincs!!! Ugyanis (a TV riport szerint) a belgrádi piacon a paradicsomot, paprikát, stb. pontosan ugyanannyiért árulják, mint tavaly ilyenkor. Kérdem én, hol van ez a tökéletes ország? Szeretnék állampolgára lenni...

Az igazság persze az, hogy infláció igenis van, még ha mesterségesen vizsgálja is akarják (átmenetileg) tartani. A nagyim például már kb. 6-7 hónapos

elmaradással sem kapja meg nyugdíját: az állam úgy döntött, “bónokat” (jegyeket) ad nyugdíj helyett, amivel a számlákat lehet befizetni a Postán. Persze ezt is, mint annyi mindent, az állam fedezet nélkül teszi... Szegény nagyfi hirtelen olyan gazdag lett és mégis olyan szegény...

Áramszámla tiszta, enni viszont nincs mit. De még ha volna is pénz, a boltokban akkor sem lehet sem cukrot, sem olajat vagy lisztet kapni. Ha pedig mégis van, az ára megfizethetetlen.

Az egyetemisták helyzete is irigylésre méltó. Belgrádban például még a háború előtt az SZSZP kinevezett egy olyan személyt az egyik kar Dékáni posztjára, akinek halvány lila sejtelve sincs a dolgotról. A diákok azóta tiltakozásképpen nem az egyetem falain belül tartják az órákat (a tanárokkal egyetemben), hanem azokon kívül: tereken, parkokban.

Az ösztöndíjak is rendszeres késéssel érkeznek, nem úgy, mint itt, hogy a szeptemberit is legkésőbb október közepén megkapjuk. A több hónapos késés itt is teljesen normális. Ja, és ösztöndíjat eséllyel az pályázhat, akinek a szülei valamilyen szinten kapcsolatban állnak a hatalmon lévő párttal, vagy a diákok maguk is aktivistái valamelyik

pártnak.

Pozícióba is csak az kerülhet, aki vagy az Elnök pártjának (SZSZP), vagy a felesége pártjának (Jugoszláv Egyesült Baloldal) aktív tagja...

Hogy mi lesz a télen???? Hideg. Már most ugyan egyenlőre rendszertelenül, de áramszünetek vannak országshere. Hogy télen hogyan látják majd el az országot villamos és hőenergiával, nem tudni. Két lehetőség áll fenn. Az egyik: Sehogy.

Vagy pedig úgy, hogy bezárják az összes (egyébként sem üzemelő vagy termelő) gyárat (persze azokat, amelyek nem élelmiszert gyártanak).

Ezzel remélhetőleg rengeteg áramot spórolva, el tudnák látni legalább a nagyvárosokat, és így a tömeg nem lázadna... A tél átvészélése után jöhet a tavasz az új hajtásaival és új ígéreteivel...

Ebből a mókuserékből ki lesz bátor kijönni és megállítani az esztelen körforgást, még nem tudni. Több ellenzéki vezető is van, de egyik sem eléggé karizmatikus egyéniség ahhoz, hogy száz ezreket mozgasson meg és irányítson. Aki pedig olyan lett volna, az mára hitelét vesztette.

Ahogy a Magyar labdarugó válogatott kifüggeszhetné: “Csatár kerestetik”, Belgrádban is kihelyezhetnének egy hasonlót: “Hol vagy Brutus???” Addig pedig maradnak az ígéretek, az áruhiány, fagyoskodás és diktatúra.

Azért a T(Orbán)y kormány vezetése még mindig rózsásabb ennél...

NoLama
Szabadka

Akikre büszkék vagyunk

Dupla viszki

- bizarr mese a médiáról és ilyesmikről -

Gáz van, babám! Valami nem kóser! Ok, az embernek manapság nincs sok oka a fenenagy megelégedettségre, de mégis, valami annyira sötét itt, hogy az már világít.

Új csillag született Viszki Attila személyében. A történet mindenki által jól ismert: némi rablás, kevés viszki és a bravúros tornamutatvány a Gyorskocsi-utcaban, ami kapcsán két "zsúritag" már átvette a BM különdíját, egy látványos felelősségrevonás-eljárást.

Ez esetleg még beférne valamelyik önszolgálati televízió átlagos esti hírébe a kókusz plusz legfrissebb szenzációja után, mármint hogy Géza bácsi kiskalapáccsal kettéfűrészelte feleségét. A sors/üzleti dzsinn azonban mást tartogat(ott) Attilának.

Már az is figyelemre méltó volt, ahogyan Ön döntött, amikor a televíziós/telefonos közvélemény-kutatás során a támogatottság durván 2/3:1/3 volt a Viszki javára.

Jó, gondolhat az ember a sokat szapult párszázra, arra, hogyan vándorolnak zsebből zsebbe a tízezreshalmok. Arra, hogy úgyis sok a gazember, hát miért pont szegény viszkist ítélje el a nép. Ez valahol érthető, bár elég sötét képet fest a társadalom értékítéletéről.

Az viszont már egészen megdöbbenő, hogy a sóbiznisz két kézzel kapott a sztori, a "hős" rabló után. Rekordidő alatt elkészült az "Egy viszki élete és munkássága" c. önéletrajz, amely "objektíven" mutatja be a mai Magyarország egyik legfelkapottabb személyiségének élettörténetét, hogy a kíváncsi olvasók pénzéből kárpótolja a rablások károsultjait. Egész szép elvárás a könyvtől nem? Egy egyetemi jegyzet/tankönyv ehhez képest nemhogy 150 milliót nem hoz, de annyit sem, hogy örült, aki

tankönyvírással tölti az időt. Ok, a két dolog teljesen más cég. Bár megfontolandó. A szerves kémia tanszék jó kiindulópont lehetne a savas gyilkosnak, aztán a sztori bevételeiből jutna új kémcsövekre, meg ilyesmi.

És kifogyhatatlanok a lehetőségek. Viszki póló: "Büszkék vagyunk rád, fiam, dagad a májunkt". Viszki kisszobor, amely tán majd songokut is felváltja majd, egyik kézben dzsonivóker, másikban az elmaradhatatlan télapó-hátánviszi-teletömött pénzeszsák. Hát nem eredeti? És egy kedvező ajánlat, valami nyugati nagyembertől, aki vevő a sztorira. Lassan a moziban is végignézhethetjük mindazt, amit az esti hírekben már láttunk. Persze más szemszögből és persze jó pénzért, mert a sztárnak ára van.

De ami mindennél jobban meglepett, a REKLÁM. Az odáig egyértelmű volt, hogy viszkít iszik a fél ország, könnyű nekünk: a csapból is az folyik. Van azonban más is. Viszki energiaital reklám, mert ugye sportolónak, bankrablónak kell a rendes erőnlét, így Ön is reggélben sok liternyi erőlt!

Nem csodálkoznék, ha kiderülne, hogy Attila is rendszeresen itta a mínuszszepzsgőt, ami Magyarország haszonégerét a csúcsra juttatta, vagy hogy a kutyái pedigrépát esznek, korpásodik a haja, esetleg régebben gondjai voltak a nehéz napokon. Én is kíváncsi lennék, mit esznek a bajnokok. Egy biztos, nem

- Halló központ, erősítést kérünk, itt két gyanusított viszkít iszik...

szükölködik. A nagy név fémjelezhetne egy társadalmi célú hirdetést: egészsége megóvásának érdekében nap mint nap igyon egy nagy kupica viszkít. Négy viszki közül három ezt ajánlja. Meg ugye az intim sampon, mert megérdemli.

Arra még kíváncsi vagyok, mikor ad majd a mekdonác a hepimél menühöz műanyag ambrusattilát, vagy, hogy mikor váltják fel a boltokban plüssviszkisek a plüssdikapriókat. Az is érdekelne, mikor jelennek meg a viszkisről mintázott gumi maszkok, ha már homár.

Erre egyébként hamarabb is gondolhattak volna. A sok viszki-szurkoló álarcban lófrálna naphosszat, az eredeti viszki kellemesen, békésen költhetné el a maga sokmilliónyi becsületesen, hősieen összerabolt pénzét. Nem kellene elbújnia, s így talán a mai könyvbemutató is életnagyságban jelenhetett volna meg, nem holmi snassz papírbáb formájában, egy fényes csillag halovány másaként.

Bálint Balázs

Film?

A XXI. század cyberfilmje

egy mátrix, s más semmi...

Cyberspace

„A nyár egyik legnagyobb filmszenzációja”, „A harmadik évezred technikájának diadala”, „Joel Silver ismét a csúcson”...

Nos, bevallom, nő vagyok. Igazán nagyon sajnálom, de mégis. Lehet, hogy ez nem bűn, de hogy néha hátrány, az biztos. Sokáig ellenkeztem és lázadtam, amikor környezetemben a női és a férfi agy és felfogóképesség közti különbségről esett szó, ma már nem teszem ezt. Eddig is tudtuk, hogy a mérések szerint a férfiaknak több eszük van a reál tantárgyakhoz, a műszaki dolgokhoz, fejlettebb a tájékozódó képességük, mint ahogy a nőknek jobban mennek a humán tudományok, a nyelvek, magasabb az empátiás készségük. És valljuk be, sajnós nincs mit szépíteni rajta: a férfiak sokkal jobban konyítanak a mai kor legmeghatározóbb modern tudományához, a számítástechnikához is. (Mondom ezt úgy, hogy közben egy számítógépbe pötyögöm a betűket, s végig attól rettegek, hogy mikor bukkan fel egy számomra megoldhatatlan akadály.)

Ez a filmalkotás pedig igenis a férfiakat vette célba, ezért én ismét lemaradtam valamiről, s ráadásul a kisebbségi komplexus is lassan eluralkodott rajtam. A mozi után sokáig vitatkoztunk, természetesen eltérő neműek. Mi nők a realitás mellett kardoskodtunk, a férfiak a látvány mellett; nekünk nőknek Keanu Reeves tetszett, a férfiaknak

Carrie-Ann Moss; mi körülbelül a felét értettük meg a

filmből (és nem azért mert hülyék vagyunk), a fiúk természetesen az egészet (hiszi a piszi), és különben is, semmi érthetetlen nem volt benne: van a MÁTRIX, bár azt a film szerint is szavakkal nem lehet leírni és van valaki, akinek meg kellene menteni a világot, de kiderül, hogy nem ő az, aztán pedig, hogy mégiscsak ő az...

Szóval, leegyszerűsítve... Neo (Keanu Reeves) nyugodtan éli hétköznapjait a mai világban, rendületlenül kutatva a MÁTRIX után, mígnem egyszer csak kiderül, hogy ő maga is ennek a MÁTRIX-nak a része, a hálózat 1999-es reprodukciója. Morpheus (Laurence Fishburne) és csapata Neót a XXII. sz.-ből előrángatják kabinjából, hisz szerintük ő lesz „AZ”. (Érted...) De időközben - programról programra vándorolva - kiderül, hogy mégsem ő az, akinek meg kellene menteni a jövőbeni világot, tehát nem ő a kiválasztott (gondolom én...), de amikor Morpheus társa segítségre szorul a gonosz ügynökökkel vívott harcban és amikor Trinity (Carrie-Ann Moss) beleszeret Neóba, hirtelen „AZ”-zá válik (vagy csak a tudatában válik „AZ”-zá? A fiúk szerint teljesen mindegy, szerintem nem.) és természetesen megmenti társát és harcba kezd a világ megmentéséért, gondolnánk, de nem, mert véget ér a film.

Természetesen nem feledkezhetünk meg azokról az apró tényadatokról sem, miszerint Morpheusék világában már a mesterséges intelligencia az úr, vagy hogy az ügynökök rendre meg akarják

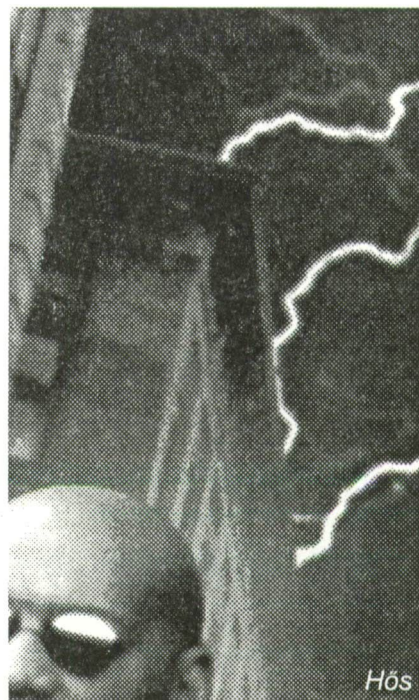
akadályozni Morpheusék terveit. De ki lepődik meg ma már azon, ha egy film a jövőben játszódik, vagy hogy vannak benne rosszfűk és jófűk, hogy a főhősnek kötelezően meg kell(ene) menteni a világot...?

A film stílusában érdekes egyveleget tükröz a XX. sz. végi filmgyártás etűdjeiből. A kis urnákban lévő csecsemők, s agyuk energiájának gépe energiára való fordítása az *X akták* képeire emlékeztet. Az embereket őrző cyberpolipok (miket nem mondom...?) pedig a *Függetlenség napja* hosszú csápos, nyálkás űrlényeire hasonlítanak. Nem beszélve arról az *Alien*-effektről, amikor egy élő gusztustalan rovarnak álcázott lehallgató készüléket távolítanak el Neo gyomrából. A *kung-fu filmek* világát idézi az az oktatóprogram, amit Neo kiképzésére használnak fel, s kb. fél órán keresztül élvezhetjük az

ütések és rúgások fergeteges forgatagát. És bármilyen hihetetlen, nem maradhatott ki a *western* sem. Bár a helyszín az aluljáró, a csend ugyanakkora csend, a szemben álló ellenfeleknek ugyanúgy a ravaszon van az ujja, a szél ugyanúgy fúj, csak nem homokot, hanem újságpapírt.

Igazán nem mondhatjátok, hogy túlságosan begyepesedett agyú és konzervatív vagyok, hisz nem fűzök semmit ahhoz, hogy a szereplők 100 km/órás sebességgel futottak, hogy 20-30 méter hosszú távolságokat ugrottak át, hogy az ügynök akkor sem halt meg, ha egy metró ment keresztül rajta, hogy a szétlőtt lakásból még a fal is leomlott, de hősünk sértetlenül állt fel a székéből...; mert egyáltalán nincs már semmi hozzáfűzni valóm...

hangya

Hős

Fekete macska, fehér macska - Jaj

Kusturica új filmjére a szombat délutáni vetítésen tizenöt lelkes hazafi volt kíváncsi. Nem egy nagy létszám. Talán nem jött be a plakát, pedig a Trabantot rágó disznó jól mutat. Igaz, a fogatlan romabáró portréja tényleg kissé bizarr...

Az *Underground* és a *Cigányok ideje* után az ember drámát várt. Ennek ellenére jól esett, hogy most kevesebbet hullik a vér, ritkábban durrannak a hobbigránátok, kevesebb a balkáni mulatók szadizmus. A mese – a jugó roma-keresztapák bájosan nagystilú, maffiabarokk világa – Kusturica klasszikus karaktereit állítja csatasorba: a vajákos épphogy-legényt, aki szerelmes a vadmacskába, akit odaigérték a gusztustalan maffiózónak, aki végül is szarban végzi, mert a vajákos nagyapja szintén vajákos, egyébként régi elkötelezettje a cigánybárónak, akinek langaléta, mégis fafej unokája végül is

elveszi a maffiózó törpe húgocskáját, akit eredetileg a vajákosra akart rászózni bizonyos üzleti tartozások kiegyenlítése végett a maffiózó. Persze a dolog ennél kicsit bonyolultabb, de ez nem is lényeges. Az obligát

karakterek és események mellett felvonnak a rendező kedvenc tárgyai is: az ötsebességes rokkantkocsik, patkányenergia hajtotta legyezők, régivágású béke(?)beli rádiótelefonok (minden igazi hadi-roma elengedhetetlen

kelléke), ludakat és lányokat pásztázó biztonsági kamerák, a német mosógép mint lakberendezési tárgy, kézigránátok, tankká fejlesztett zsukkok, és bünbarlangot rejtő kedilekek. A tárgyak, ételek, indulatok és tettek ringlispilje végül egy szaftos (talán roma, talán nem) flingbe sűríti a románc szálait, s kellemes (régiónkban: lengyelpiacos) utóízt hagy maga után. Mindez rendben is van, csak a díszletek között kezd valahol elsikkadni a géniusz – helyenként sztereotípiákká laposodnak az eredeti karakterek, és lazulóban van a dolgokat összetartó kohézió.

De még ha így is lenne, akkor sem adnék oda egy cigánybárós napszemüveget száz birodalmi lépegetőért sem...

PRo

Alterra. Maszk. Thealter.

Szemző Tibor: Örvény oratórium

több szempontból is figyelemre méltó alkotás

Tanulságos lenne asszociációs játékokba bocsátkozni: kinek mit jelent Szeged. Bizonyára lenne bili, buli, JATE, JETI, napfény, holdfény, stb., kinek merre, hogyan áll. Nem hiszem, hogy sokan tudnák, hogy szerte nagyvilágban számosan vannak, kiknek számára Szeged=Thealter. Wie bitte?! Thealter. Szabad Színházak Nemzetközi Találkozója. Csak így egyszerűen, Thealter. Na hát erről lesz most szó – vagyis jöjjön (még) egy kis retró. Ez az izé ugyanis nyáron van (volt)(lesz?). Specifikusan: a Szemző Oratórium.

Nyitóelőadás, nagy hangsúly, méltó komolyság, autentikus szetting: a régi Zsinciben (mások szerint Zsina, Kis Zsina, l(s)d.: tessék MASZKNI, p.4.). Ez ugyanis a lapjuk címe, mármint hogy (tessék):MASZKNI. No mindegy. Szemző tehát (zenész? performer? perforer? artista?) oratóriumot írt. E fogalom bölcsészek számára minden bizonynyal megfejtést igényel – az oratórium tehát egy olyan avitt(?), vagy legalábbis ma már nem annyira népszerű (volt is valaha ANNYIRA népszerű...) zenei forma, mely történetet dolgoz fel drá-

mai formában, éneklett szevegekkel, zenekarral együtt, csak éppen hogy elő nem adják. Vagyis majdnem opera, csak nincs hozzá a performansz. Hát itt volt. Ezért is csalóka kicsit a dolog, hogy úgy hangzik, oratórium, és közben az is. Meg nem is. Na de ne

kerülgessük itt a forró kását, MASZKjunk csak bele.

Most sokan azt mondanák, akik ott voltak (pedig nem is voltak olyan sokan ott), hogy ahhoz képest, hogy fesztiválynitító, ráadásul premier is volt, tényleg nem voltunk sokan, na de nem is ezt akarom mondani, hanem azt, hogy sokan azt mondanák, hogy ez azért tényleg oratórium volt, vagy mi. Hát igen, ez egy érdekes kérdés. Mert látszólag tényleg az volt. Talán. Na de félre a tréfával.

Hayden White-től idézek: "...az olyan történetek, filmek, regények, ((oratóriumok?)) amelyek azzal a látással, hogy hitelesen mutatják be a hitleri Németország életének legszörnyűbb tényeit, valójában átesztétizálják az egészet, tárgyukat fétisekké, szadomazochista fantáziák anyagává változtatják. ... A Harmadik Birodalom ilyen "felmagasztaló" ábrázolásai ténytartalmuk pontosságától vagy igazságától függetlenül általában elfogadhatatlanok, mert sértik az ízlést és az erköl-

csöt. Az a tény, hogy az ilyen ábrázolások az elmúlt húsz évben egyre gyakoribbá, tehát nyilvánvalóan egyre elfogadottabbá váltak, komoly változásokat jelez a morál és az ízlés társadalmilag meghatározott mércéiben. ...” Igen, legalábbis majdnem, vagy legalábbis nem teljesen így. Jelentős finomítást igényel. Miről is van tehát szó?

Szemző oratóriumot írt. Jó. (Jó?) Lépjünk túl. Az ötlet alapja egy film, szegedi film. Talán van is, ki látta már. Ez a film nem hivatalos, nagy film, hanem olyan, amit, ki tudja miért, amatőr-filmnek szoktak nevezni. Mindenesetre ez a film tényleg amatőr, legalábbis abból a szempontból, hogy tényleg nincs benne szerelmi szál, vagy legalábbis nem olyan. Mert van benne. Készítette Pető, Petőnéről, a kis Petők-ről, Petőné időszaki (bizonyos meghitt délutánokon hivatalba lépő) helyetteséről, továbbá Pető barátairól, és Szegedről. 1938-ban, és utána. Nem túl sokáig, mert Petőéket deportálták. Néhány év Super8, Agfacolor. Bemutatta a televízió is. Azért mondtam, hogy talán már látta valaki. Mi is van ezeken a kockákon: néhány óra háború előtti/alatti középosztály fényesebb és kopottabb pillanatai – leplezetlenül őszinte (noha, mint erre már utaltunk, hagyományos elképzelések szerint lenne rajta, mi nem vászonra való – mégis ott van), s ezáltal végtelenül értékes. Képet kapunk. Sokmindenről. Keretezett öröm, irónia, mulatság, szerelem, szerető, család, stb. Ezt köszönjük meg Szemzőnek, mert ebből nem lehet eleget.

És ez még nem minden. Ugyanis az említett mozgóképek mint projektált (fizikálisan!) háttér előtt, alatt zene is volt – recitativo. Három szóló és a karnagy: maga a szerző. Alapját egy szépen megszerkesztett digitális-akusztikus zene képezte, mely fölé a karnagy és a szólisták különböző szövegeket recitáltak – liturgikus hangulatot keltve. A szövegek egy része a képanyag kom-

mentárja volt, értelmezte a vizuális élményt (minden bizonnyal a hagyaték forrásai alapján), és kiegészítette személyi anyagokkal. Ugyanakkor a szöveg (cselekmény?) gerincét a másik két szólista volt hivatva felépíteni: az első és második zsidótörvény rendelkezéseinek feléneklésével. A képek időben előrehaladása és a törvényi rendelkezések embertelenedése a zene feszültségének növekedésével, a folyamat monotonizálása által volt hivatott elérni a katarzist. Nem sikerült.

Miért? Szemző a történet helyett jelenlétével, intenzitásával saját maga kezdett el mesélni, átvette a narratíva amúgy sem túl hangsúlyos szerepét. Ezáltal vált az oratórium igazi drámává (Szemző főszereplésével), ám ez a (szub-) darab már kilógott a szándékolt dráma keretei közül: olyan cselekményt hozott létre, amit senki nem akart. Szemző kiáltva emelte magasba a corpus delictit, – és ez akkor is kellemetlen, ha feltesszük, hogy talán a gyilkos szerepét is magára vállalta volna. Mindez talán azért sem volt indokolt, mert ellentétben állt a képi tartalom cizellált

finomságával. A durvuló recitativók alatt ugyanis a büntetőszázadban is magára találó Pető amatőrfilmes felvételei peregtek. Láthattuk “Az Úr a pokolban is úr” című közkeletű adoma fizikális realizációját, a “század” humorát, ön-, és háborúkritikáját, a laza szkepszist, amivel a helyzetet bájosan kezelték. Mindez, az események ismeretében, már önmagában is katarzist vált ki. Nem kell hozzá recitálni, nem kell kiabálni, mert ezek a gesztusok bármely zsidótörvénynél nagyobb erővel képviselték a helyzet abszurdumát, s ezáltal a tragédia mélységeit.

Hayden-White szövege elsősorban a filmiparról, és jelen témánknál sokkal sarkítottabb viszonylatokról szól, ám mégsem nevezhető irrelevánsnak. Megnevez egy olyan zsánert (szado-mazo), amely bizonyos tartalmak ábrázolásának standard stílusává vált, úgy, hogy közben elfedi a valós tartalmat. Szemzőnél ugyanakkor fedésről nincs szó – viszont bizonyos kitett hangsúlyok, úgy érezhetjük, már ebbe az irányba mutathatnak.

Macskássy Fedor

Theater, Maszk, Alterra.

Mér' vettem én meg ezt a cseresznyés kertet?

Mozgó Ház társulás: Cseresznyés kert.
Theater 99.

Az érdeklődés óriási. Bár este kilenc óra van és ma már túl vagyunk két előadáson, a Régi Zsinagóga kertje mégis zsúfolásig tele van nézőkkel. Széket nem sikerül szerezni, így egy dobogóról nézem végig az előadást, ami nem is baj, hiszen szegény színház meg ilyesmi, ugye...

Cseresznyés kert..., már várom. Az egyik kedvenc Csehov-drámám. Hogyan fogják feldolgozni...?

Nos, a „feldolgozás” ebben az esetben nagyon enyhe kifejezés. Talán interpretáció...? Vagy illúzió...? Vagy egy nagy adag impresszió...? ...stb.

Nehéz meghatározni az előadás célját, a mondanivalóját meg aztán főleg. Az előadás legnagyobb problémája az idősíkok felismerhetetlensége. Nem egyértelmű, mi játszódik a drámai (csehovi) cselekmények után és mi közben. Pedig a kezdeti jelek biztatóak.

A színpad elején három TV, mindegyikben ugyanaz, a szereplők vallomásai videóról lejátszva. A felvételen a színészek gyanúsítottként vagy tanúként jelennek meg, a (volt) Kriminális képeit idézve. A kép fekete-fehér, a haj zsiros, a ruha ócska, kopott, a háttér szürke. Ljubov Andrejevna-tól kezdve Gajeven keresztül egészen Varjáig mindenki a múlttól vall. Ezek a felvett kockák voltak a színészi alakítás csúcspontjai. A saját maguk alkotta mondatok teljes őszinteséggel hangzottak el, nem beszélve az arcokról, gesztusokról, az önkéntelen mozdulatokról. De nem csak a családtagok vallottak; a kívülállók is elmondták a véleményüket a családról, a történekről. A családtagok pedig egymásról és természetesen a cseresznyés kertéről. („Mér' vettem én meg ezt a cseresznyés kertet?” - Lopahin.)

Idáig rendben is van minden. Az ötlet kiváló, azzal nincs probléma. Csak a

megvalósítással... Ugyanis ennek továbbgondolása, vagyis megvalósítása - legalábbis részben - elmaradt. A valódi színpadi szerepléstől, azaz a színészek megjelenésétől kezdve az ábránd szeretefoszlik, s elkezdődik a „találjuk ki a legabszurdabb jelenetet” című játék, aminek sajnos nem ismerjük a játékszabályait.

Volt egy alapvető ötlet, amire rá lehetett/kellett volna építeni az előadást, de végül annyira kisebb és jelentéktelenebb ötletecske merült fel, hogy az alapvető jó ötletből nem maradt semmi, sőt: feleslegessé vált. Igazán kár érte... Voltak meghatározó motívumok, de nem állt össze a kép.

A meztelenség volt a sok motívum közül a legfontosabb. Ez az elem első pillantásra a csehovi cselekmény folytatására utalt: megtörtént a cseresznyés kert tragédiája, s most tessék, itt állunk csupaszon, meztelenül, lehet minket szeretni, szánni, utálni. Ez jó. A filmfelvétel utáni legelső képen tehát tíz fiatal áll anyaszült meztelenül a színpadon. Ez az erős megnyilvánulás azonban mindig nagyon veszélyes. Nemcsak a primitív nézők gusztustalan kuncogásától kell tartani ilyenkor, hanem a jelentéstől, pontosabban a funkció szükségességétől. Ha ilyen erősen mutatkozik meg a meztelenség, akkor ugyanilyen erős funkciót is kell hordoznia. Nem hordozott.

Az igaz, hogy az előadás keretessége erre épült: míg a nyitókép a teljes meztelenséget mutatta, a záróképben már mindenki vastag bundába volt felöltözve. Közben néha teljes ruházatban jelentek meg a színészek, bár voltak meztelen figurák is, néha pedig csak a melle maradt szabadon a női szereplőknek; de általában vegyes volt a kép. Seholy semmi következetesség.

Akkor pedig szükségtelen a meztelenség. Ne vállaljuk csak azért, hogy fenntartsuk a fent említett játékot!

A következő motívum az oroszság. A *bunda* többször is hangsúlyos szerepet kapott; nemcsak a már említett jelenet ellenpontozásaként, hanem gyakran felbukkant jelzésszinten is. A *szamovár* szintén az orosz nép szokásaira utalt, de rendkívül stilizáltan, hiszen egyszer egy kötélben belendült a színpadra, majd szinte azonnal el is tűnt. Megjelent a *balalajka* is, megidézve ezzel az orosz népzene-t. És természetesen maga a *favágás*, s így a cseresznyés kert kivágása is egy orosz jellegzetességgé vált; gyakran kopácsoltak a szereplők egy-egy jókora faágon. Ez volt az egyik legnagyobb rendszerszerűséggel visszatérő mozdulatsoruk.

Az elutazás már egy csehovi motívum. Csehov drámáiban sokszor maga a keret is ez: megérkezünk - elutazunk. Itt is erről van szó. Jelena Andrejevna-ék hazatérnek, de a birtok elvesztése után újra elutaznak. Itt a bőrdöngők jelölték az elutazást, valamint egy kormánykerék. Az elutazás kényszere minden szereplőben ott volt, mindegyikük kapcsolatba került valamilyen formában a bőrdöngőkkel: a lányok a libikóka két oldalán a bőrdöngők súlyával tartották egyensúlyban egymást; egyszer pedig maga az ember volt az egyik koporsóhoz hasonló doboz tartalma. Megjelent a gépkocsi és a vonat stilizált képe is, s meg kell hagyni, ezt a motívumot nagyon ötletesen kihasználták és átgondolták.

Csak az a kár, hogy a sok kicsi ötlet itt sajnos nem ment sokra, mivel hiányzott a kompozíció.

Bus Natália

A Graffiti folytatódik...

Firkálások a JATE mellékhelyiségeiben

néprajzi tanulmány forrásközléssel

"Az ember megcsalja magát mint emberi lényt, ha csak a magas kultúra stílusát (és, feltételezhetően, tartalmát) tiszteli"
(Susan Sontag)

I. Bevezetés

Dolgozatom egy tervezett hosszabb kutatómunka része, melynek során a firkálási irodalom egy, a célbavett társadalmi csoport és helyszín szempontjából egyaránt sajátos alcsoportját, az egyetemi hallgatók által készített véccfeliratokat szándékozom részletesebb vizsgálat alá venni. Jelen munkám célja rövid kutatástörténeti-műfaji áttekintést adva felvázolni a témát, valamint a gyűjtési minta és az eddig készült ismertebb firkálásgyűjtemények felhasználásával csoportosítási szempontokat adni, melyek alapját képezhetik egy teljességre törekvő anyaggyűjtésnek.

II. A firkálások műfaja, jelentősége

A firkálási irodalom - s ez a véccfeliratokra hatványozottan igaz - gyakran tartalmaz szkatológikus, sőt kimondottan trágár szavakat, kifejezéseket. Ez a tény sokáig gátat vetett a firkálások hivatalos gyűjtésének és közzétételének, s az első kiadványok megjelenésekor is nagy viták forrása lett - lehet-e ez tudományos kutatás tárgya, tekintethető-e egyáltalán folklórnak.

Mára a vita lényegében eldőlt. A firkálások sajátos tükröi egy társadalom szokásainak, életmódjának, kultúrájának, így nélkülözhetetlen a mindennapok történetének kutatásához. A klasszikus példa erre a pompeji falfeliratok - nélkülük csonka lenne az ókori Róma életéről alkotott képünk. Ha a társadalomtudományok művelői "struccepolitikával" figyelmen kívül hagyják e (esztétikai, nyelvi szempontból sokszor elítélendő) jelenségeket, meghamisítják az emberi közösségről alkotott képet.

Joggal állapítja meg Balázs Géza: "Bizony mennyire segítene egy hasonló gyűjtemény akár csak néhány évtizeddel korábbi időből, eligazodni a kor hétköznapijai-

ban"(1). Műfaji jellemzői alapján is egyértelműen folklórnak tekinthető a firkálás: Egy embercsoport közös kód- és szokásrendszerére épül, jellegéből adódóan szóbeli előzménye van és csak szájhagyomány útján terjedhet - ennek következtében formulaszerűség jellemzi és változatokban él: (2) A folklóron belül a kispikari prózaműfajok (3) csoportjában helyezhető el, a feliratok csoportjához közel, de semmiképp sem azon belül. A firkálásokat három alapvető jellegzetességük: az anonimitás, az illegálitás és közterületen való megjelenésük elkülöníti a feliratoktól.

III. A mellékhelyiség - firkák gyűjtése

Az Egyesült Államokban már az 50-es években (4) megindult e sajátos "műalkotások" kutatása, s számos tudományos feldolgozás készült a témában. Hazánkban a városi folklór kutatása csak az utóbbi egy-két évtizedben vált elismert tudományterületté, így a firkálásokkal foglalkozó írások száma is csekély. Már a 70-es évek végétől készültek Magyarországon gyűjtemények (5), de az első tudományos igényű rendszerezett szövegek közlés csak 1983-ban jelent meg Balázs Géza tollából (Firkálások a gödöllői HÉV-en). Ezt azóta további részterületek feltárása követte (sátor- fal- falvédő feliratok, tetováások), de az illemhelyeken készült feliratokkal ez idáig nem foglalkoztak a jelen folklórlójának hazai kutatói. Annak ellenére, hogy a firkálásoknak szubkultúra szempontjából jól körülhatárolható részterületét alkotják (a sátor- fal- falvédő felirataikhoz és a padfirkákhoz hasonlóan), s így alkalmas lehet társadalmi- kulturális következtetések levonására (attitűdök, értékrend, politikai, esztétikai, nyelvi műveltség, stb.). Emellett a legtágabb teret adja az "alkotói" szabadságnak, különösen a zárható fülkék esetében, így terjedelmében, formailag és témáinak változatosságát tekintve egyaránt a leggazdagabb anyagot nyújtja.

A több mint másfélszáz szöveget 1995. április-májusában a JATE Ady téri oktatási

SZÖVEGKÖZLÉS

I. Heteroszexuális feliratok

a. Kijelentés, kérdés

1. 2 dolgot imádok; a kecszet és a szexet 2. és maszturbálsz (Válasz 1-re) 3. +Tóth Ottó (Reflexszerű képzetkapcsolás egy közismert paródiával) 4. Macrospermamasturmachinator 5. Meztelen nő csöpögjön? a falról? 6. A mondatot nagy betűvel kezdjük! Általános iskola II. osztály. (Válasz 5-re jó példa az agresszív töltésű válasszfelírra mely sokszor felelgetős "lancot" indít el.) 7. Amit szabad Jupiternek... (Ez esetben sem maradt válasz nélkül)

b. Vécé, humor

8. Miért nem vadásznak a nőkre? Mert tenyérim prém van rajtuk, és az is lyukas. 9. Mi az, ha benyalnak a cigány kurvának? Etnikai tisztogatás! 10. A legjobb barátom az öt combú (Stockernél a maszturbációval kapcsolatos feljegyzések külön kategóriát alkotnak, itt inkább másodlagosan van jelen, vécé illetve válasz részeként, így nem igényelt külön besorolást.)

II. Homoszexuális feliratok

a. Felhívás, felszólítás, kérdés

11. Mostanában nincs meleg vélemény az ajtón! Miért? 95.III.18. 12. Mert kihűlt, te buzi 13. Fiúk! Össze kellene már jönni! 94 szept. 14. Ki volt az? (Jönnék én is...) 15. Én is! (Válaszok a 13-ra) 16. Szopjon már le valaki! 17. - én megtenném! 18. Mikor és hol? Irj időpontot és helyet is! 19. szept.28. 17.30 itt? 20. október 13.16 óra itt? 21. OK 22. február 28. 9. óra itt? 23. EZ JÓ (A 16. által előhívott felelgető)

b. Kijelentés, kérdés

24. Ma itt szoptott le egy BTK-s! Csak úgy csurgott az arcán a gecim! (Egy másik BTK-s) 1994.VI.21. 25. Nagy élmény lehetett! 26. Az ilyen tahók miatt utájk sokan a buzikat (egy buzi -IQ 116) BTK-s 27. IQ 50 28. akkor irjatok vmi időpontot meg helyet! 29. Okt 6. este 17.30 nekem jó 30. akkor miért nem vagy itt 19.07? (Reakciók a 24-re - elképzelhető, hogy éppen provokatív célzattal született. A 28-30 formailag felszólítás és arra adott válasz, de 24-hez kapcsolódik, azért került ide.)

c. Vers, rigma

31. Három kiló báránnyús ügy megb...sz. k. elájusz 32. TRANSZVESZTITÁKNAK Tiszta érzés, tiszta bugyi Always ultrát használj ugyi?!

III. Nem szexuális feliratok

1. Kijelentések

a. Egyszerű kijelentések

33. Dögöljetek meg! 34. Dögöljetek meg! (Mindkét előfordulási helyen hatalmas betűkkel) 35. AC.MARI NÉNI 94 február. Ezen klotyó meghiitt falai között pottyantott a MARI NÉNI csapatkapitánya (A felírat több szempontból is érdekes. Az AC.Mari néni a JATE futballbajnokság egyik csapata, mely a Béke Tanszék vendéglátóipari egység közismert alakjáról kapta nevét. Emellett figyelemre méltó, hogy ez az egyetlen klasszikus "itt jártam" típusú firkálás, melynek szerzője meg is nevezte magát, ha áttelesen is.) 36. Belgioso (Talán Belgiojoso tábornok neve hibásan?) 37. Moxi hülye! 38. német szakon történés (Magyarázat a 37.hez) 39. Havasi Bél Üldözlek! ! Tánccsis (Nem megfelelhető) 40. Kábelfektetés (Székrele utal) 41. (Longitudinális és Transzverzális -k) 42. Galandféregüldözőgrandprix 43. Ez jó mulatság, férfi munka volt! (B.Bálint 1584) 44. Kretén, műveletlen állat! !! 45. Bocsnát, uram Vörösmarty volt.... (Gondolatok a könyvtárban 1839) 46. Aki mondja, te f... (a 46. és a 45. egyaránt a 44.-hez nyilazva.) 47. Te kis buzeráns! 48. Te fogd be! (További nyilak az előzőekhez.) 49. Van még hely gyerekek a plafonig (43-49 az oldaljal függőleges szegélylécen helyezkedik el - így a 49. kontextuális felírat, csak szöveg-környezete miatt került ide.) 50. Halló! Hogy ityeg a fityeg?

b. Filozofikus kijelentések

51. Halhatatlan vagyok!...Egyelőre 52. Te hülye vagy!

(Reakció az 51.-hez) 53. A hely, amely rabul ejt 54. Hol, ha nem itt, Mikor, ha nem most, Ki, ha nem én 55. Analógia: Ha a szarnak kolbász izé lenne, az lenne a vacsím 56. A próba ma eredményt hozott? (Az 55.-hez) 57. Nem lehetne a civilizációt visszacsínálni? (Az egyetlen, nem csak hangnemében, de tartalmilag is filozofikus szöveg) 58. "Az élet elszáll, akár egy púmadár..."

c. Társadalmi, politikai kijelentések

59. A szocialista kormány megszünteti az elégedetlenséget - Ha kell, fegyverrel is... 60. Semmi hatalmat senkinek! (anarchista jelmondat - Semmi hatalmat senkinek, szabadságot mindenkinek! - eleje) 61. Ki a magyar piros-fehér-zöld buliból a liberál-bolsikkal! (MIÉP) (Hangneméből ítélve ironizáló megjegyzés) 62. Őrülts, hogy te magyar vagy (Folytatása átfirkálva)

d. Idézet, utánérzés

63. nem, nem, nem leszek sohasem a játékszered (A hatvanas évek közismert slágereiből)

2. Üritkezésre utaló feliratok

a. Versek, rigmusok ("Budirodalom")

64. "Hosszú és méltóságtejes/Matta gyötrelmes/Gyomorgórs a fő erő/Gurgulázva tör elő" 65. Mi az? Gyomorgórs a fő erő, gurgulázva tör elő (A változatokból ítélve klasszikus, vagy azaz való rigmusról lehet szó) 66. Mig leng a lánc/Meleg az üléke 67. Ha rövid a faszod/Közelebb kell állni/Nem kell a budiból/Balaton csinálni 68. Ha rövid a faszod/Közelebb kell állni/Nem kell a véceből/Velencét csinálni 69. Nagy sietve jöttem ide/Szakadt rólam gatyá, ing./Azt hittem, hogy nagyot szarok/Lett belőle egy nagy fing... (Utóbbiak a firkálásirodalom közismert, igen gyakori, változatokban élő darabjai. A 69. a Balázs Géza által gyűjtött HEV-firkálások között is megtalálható - 257.sz. ig: Balázs 1983, 63. oldal) 70. scsaszülvce (Cirillbetűs felirat, a 69.-hez nyitlaza - az idegen nyelvű firkák közé tartozik) 71. Szerencsefi vagy te komám/Mert én minap hogy jártam/Fingnak készült az ebada/S nagy szar lett a gatyámban!

b. Egyszerű kijelentések

72. Csak jönné már sz... 73. vége (Aláhúzva) 74. Szeretek szarni! 75. El kéne már egy fűthető ülőke! Itt lenne a fűtőberendezés (Egy vécekegőző ábrájához nyitlaza) 76. Foglalt (Tábla rajzába írva) 77. 500 grammos néger csemeőnek adtam életet! 78. Ez nehéz menet volt! 79. Ilyen még nem volt... Épphogy ideértem... 80. Ne így! tartós tejet éhgyomorral! 81. O.K. 82. Majd beszarok, úgy érlelök (A 78.-82. közvetlenül az ülőke mellett, az oldalfalon található)

3. Felhívás, felszólítás, kérdés

83. Tollal rendelkezők figyelem! Kérlek mindenkihez! Miért szegény a szarás? 84. Idefigyél férfiember kollegám! Ha hugyozni akarsz (állva), emeld fel az ülőket így biztosan nem hugyozod össze annyira az (A 3.sor végéhez nyitlaza) Kösz! 85. Ha nem érted, hogy mire jó ez az egész, akkor légy szives állj fejre és szarjál egyet! Kösz! 86. Végzés után használd a vécekefét, (azért van itt), Senki sem kíváncsi a csinálmányod nyomaira! 87. De a te butaságodra sem! (Válasz a 86.-ra)

4. A WC-papírral kapcsolatos megjegyzések

88. Ma 1993 05. 13-án nem volt papír! Skandalum! 89. de arcoskodik somebody I count (A 88.-hoz nyitlaza) 90. te meg biztosan a hazai angol nemzetiséghez tartozol! (A 89. mellé írva) 91. Bár én Francia szakos vagyok, mégis az a véleményem, hogy az angol tanszéki klozet a legjobb, - ott mindig van papír! 92. Basza meg a kurva életet! Nem volt sklozipapír! (egy jószág) 93. Német szakosként én is alátámasztom! 94. - Együttérték (történelem szak) 95. - Dettó! (egy magyaros) 96. - Jal (egy magyartanár) 97. Még jó, hogy elég papírsebrendő volt nálam! 98. - PAPIR lehet, hogy nem volt, de legalább jót szartam (prog.mat) 99. (egy filozófia szakos) (Az egymás alatt lévő firkák közötti a szöveg elhelyezkedése jelenti a humorforrást) 100. De nálam igen, S, jó volt (Feri) 101. (Ne tudd ki) (Talán a 99. analógiájára?) 102. - Mostanában leszokott ez a budí a papírról. 103. - Konklúzió: Lehetsz te itt akármilyen szakos, vagy a kezéd lesz utána szagos. Vagy a segged lyuka marad szaros... (egy magyar szakos) (Formailag a B. 1.-hez tartozik. Érdeklőség, hogy a csoport valamennyi tagja az első firkára válassz jó példaként arra, hogy a firkálás leggyakoribb motíváló tényezője a másik firkálás.)

épülete, valamint a Károlyi és Eötvös kolégiumok férfivécéiben gyűjtöttem össze. Ez a mennyiség az anyagnak csak szűk metszete. Példákat nyújthat és tájékozódásul szolgálhat a kategorizáláshoz, csoportosításhoz. Mélyebb következtetések levonására, belső összefüggések vizsgálatára azonban csak a teljes anyag lehet alkalmas. Ez lesz munkám következő feladata - távlati célként pedig egy összehasonlító vizsgálat kínálkozik a firkálások más csoportjaival (szubkultúrán belül az Ady téri falfeliratok, padfirkák, könyvfirkák, plakátfirkák, stb., illetve azon kívül, például a körgát, az új híd és még más közterületek firkái). A téma kimeríthetetlen, Szeged firkáiról eledig semmilyen tudományos célú gyűjtés nem készült.

A firkálások klasszikus időszaka a serdültebb gyermek- és ifjúkor, a lázadás, virtuskodás, az önkifejezési kísérletek korszaka. (Típusos példája ennek az egyik szegedi középiskola kéményének tetején a felírás: "Ez itt a kémény vége, tovább mászni felesleges".) Ezen túl nagy számban fordul elő egyes speciális helyzetű társadalmi csoportok (6) körében. Közös jellemzőjük, hogy koruknál fogva nem sorolhatók az ifjúság kategóriájába, de gazdasági helyzetükből adódóan a felnőttek társadalmába sem. Ilyen átmeneti állapotot (7) képvisel az egyetemi diákság is - helyzetéből adódóan (többé-kevésbé függő helyzet, műveltség) sajátos világlátással rendelkezik, ez tükröződik felirataiban is. A firkálások eszköze esetünkben az egyetemista "munkaeszközként" állandóan kéznél lévő golyóstoll (ritkábban filc vagy ceruza), melyet a WC-k fehérre festett ajtajára, oldalfalára, ritkábban a szegélylécekre vagy a meszelt falra kerülnek fel a "műalkotások" folyóirással vagy - az érthetőség, nagyobb nyomtaték kedvéért - nyomtatott betűkkel. Méretük (néhány milliméterestől az akár húszcentis betűkig) változatos. A szövegek központozása, tördelése esetleges, gyakoriak az elírások, helyesírási hibák. A leggyakoribb írásjel a felkiáltójel - ez összefügg az erős emocionális töltéssel, felhívó funkcióval. A firkálásokat az eredeti írásmódban közlöm (helyesírás, központozás), a nyomtatott betűs írást csak ott jelzem, ahol eltér a folyóirással írt szövegtől.

IV. A csoportosítás szempontjai

Fontos feladat a szövegek több szempont szerinti rendszerezése és csoportosítása. Egyrészt segít tájékozódni a nagy mennyiségű, véletlenszerűen egymás mellé került szöveg között, másrészt feltárja a közlések motíváló tényezőit és célját. Vizsgálunk kell a szövegek megszerkesztettségét, egymáshoz kapcsolódását (szintaktika), világ-

hoz való viszonyát, használatát (pragmatika) és jelentését (szemantika) is (8). Utóbbi az adott szubkultúrán belül nagyfokú tájékozottságot követel meg a kutatótól. (esetünkben a népszerű előadók, együttesek nevei, zeneszámok szövege, reklámok, politika, idegen nyelvek, különféle szakterületek ismerete mellett olyan speciális információkat is, mint a JATE labdarúgó - bajnokság csapatnevei).

A besorolásnál a tartalmi szempontokat helyeztem előtérbe, a formai jellemzőket csak ezek után vettem figyelembe. A vécefirkálásokra vonatkozó szakirodalom (Stocker és munkatársai, 1986.) heteroszexuális, homoszexuális és nem szexuális kategóriákat alkalmaz, s a gyűjtött anyagot figyelembe véve ezeket esetünkben is kívánatos fő szempontként figyelembe venni. Elmaradt viszont a női feliratok vizsgálata (ez nem volt célja munkámnak, így a kérdés további vizsgálódásokat igényel). Nem szerepel a faji kategória és a kábítószer - kijelentések csoportja sem, ezek a jelenségek a vizsgált szubkultúrában (s az egész magyar társadalomban is) csak marginálisan vannak jelen.

Külön kategóriaként kellett viszont felvenni az üritkezésre utaló szövegeket. Stocker állapítja meg: "a társadalmi élet nyugodtabb szakaszaiban, amikor nincsenek kifigurázható társadalmi események, megszaporodik az üritkezésre utaló feliratok száma." (9) Az arányokból megállapítható, hogy esetünkben is a társadalmi, politikai firkálások helyét foglalják el a magántermészetű feljegyzések. Ez összefüggésben van a szubkultúrára jellemző apolitikus tendenciával - talán az oktatás állami támogatásának csökkenése és egyéb megszorító intézkedések következtében megnövekszik majd az ilyen jellegű firkálások aránya.

Nagy mennyiségű a kontextuális, a felirat helyzetéből megérthető szöveg is. Hernádi Miklós a formailag autonóm szövegek ellentétként alkalmasa ezt a kategóriát, ide soroltam minden firkálást, mely helyzeti magyarázatot igényel (két alcsoportot vettem fel: helyzetűtől függő, a helyiségben történő elhelyezkedéséből megérthető illetve helyzetűtől független, általában a helyszínhez kapcsolódó firkák) Továbbá ebbe a kategóriába tartozna a válaszfeliratok csoportja is, de ezek a jobb megértés érdekében a hozzájuk tartozó szövegek mellett szerepelnek. (Talán jobb megoldás lenne ezeket mindkét kategóriában feltüntetni.)

Hernádi tartalmi kategóriáit csak egyes kategóriák részeként illetve átfogóbb motívációs vizsgálatkor alkalmazhatjuk. Öncélú feliratoknak tekinthetők az önmagukban álló egyszavas kifejezések, együttesnevek. Tágabb értelemben valamennyi szöveg teritoriális, hiszen azonos embercsoport

használja a helyiséget, több-kevesebb rendszerességgel - ez különösen igaz a kollégiumokra. A deflorációs képzet valamennyi firkálásnak motívuma. Pszichológiai kiváltó okként társul hozzá az elfojtások, ösztönvilág, a senkinek el nem mondható gondolatok előtörése. Hatványozottan jelentkezik ez egy magasabb végzettségű, magasabb fokozatú szocializált szubkultúrában. Külön figyelmet érdemel a homoszexuális feliratok kérdése. Az azonos neműek vonzalmának társadalmi eltérése megnöveli e firkálások számát - ezek egy része valóban látens vagy felszínen lévő homoszexuális hajlamok kiélése, de valószínűleg nagyobb hányadára igaz, hogy "normális" férfiak készítik és a homoszexualitás körüli társadalmi konfliktus miatt használják őket támadó fegyverként" (10). Lelki tényezőként szerepel az ingerszegény környezet, továbbá az üres felülettel való ösztönös félelemérzet ("horror vacui") is. Jellemző a felfokozott közlésvágy, amely az egyénre nehezedő tömegkommunikációs nyomás ellenhatásaként jelenik meg (11). Ezen hatásokat erősíti a korábbi firkálások léte - fontos szintaktikai jellemző, hogy az egyes szövegek egymásra reagálnak, néha egy-egy téma körül a firkálásoknak egész füzére alakul ki. (Ezeket a megértés érdekében együtt közlöm.) Jellemző az öngerjesztő folyamat produktivitására, hogy egyetlen ajtóról közel száz feliratot sikerült összegyűjteni. Az agitációs motívum csak a politikai, társadalmi jellegű firkálások kis csoportjára jellemző.

Az említett három fő kategória mellé nyegediként kerültek az idegen nyelvű feliratok, így a csoportosítás (az eddig készült firkálásgyűjtemények kategorizálási elveit (12) és a fő kommunikációs funkciókat (13) figyelembe véve) a következőképpen alakult:

I. Heteroszexuális feliratok

1. Kijelentés, kérdés

E csoportban a feladóra irányuló, emotív funkció érvényesül, a szerző belső állapotának közvetlen kivetítése a jellemző

2. Vicc, humor

Bár a firkálások nagy részére szórakoztató funkciójukból adódóan jellemző a humoros hatás, egy részük kizárólag e célból kerül feljegyzésre. Ez lehet egy szájhagyományban élő (pl.: kérdés-felelet formájú) tréfa lejegyzése, vagy szöveccé is.

A felhívás, felszólítás, kérés kategóriáját - mely itt, egyenemű közegről lévén szó, csak áttételesen, közvetve jelenhet meg - csak feltételesen vettem fel, eddigi gyűjtememben nem találtam rá adatot. Sok ilyet találtam azonban a

II. Homoszexuális feliratok

között. Kapcsolatteremtési készletük tükröződik belőlük, de valószínűleg inkább provokatív céllal születnek.

A második itt is a kijelentések-kérdések csoportja - azonban ezek inkább csak formailag kijelentések, egyértelműen felhívás értelműek, a konatív funkció érvényesül bennük.

A vicc-humor csoport csak feltételesen kerülhetett e kategóriába (adat híján).

Külön csoportba kerültek, formai szempont alapján a verses firkák, bár ezek, csak áttételesen, a szövegekörnyezet szerint kapcsolódnak ide. A

III. Nem-szexuális feliratokat

témájuk alapján rendeztem csoportokba (általános, társadalmi-politikai és filozofikus), az előfordulások alapján felvettem két formai kategóriát is (verses firkák és idézetek, ezek a firkálásirodalomban, az eddigi gyűjteményekben is gyakori formák). Az

IV. Ürítkezésre utaló feliratok

igen nagy számú csoportot alkotnak, a következő alcsoportokkal:

1. Versek, rigmusok

E formailag jellegzetes firkálások nagy része közhelyként élő, Stocker által "budiroladalomnak" nevezett alkotás, kisebb hányada egyéni ötlet eredménye (ezek egy része már elindult a közhelyé válás útján, a szájhagyományozódás alaptörvényeinek megfelelően.)

2. Egyszerű kijelentések

Ebben a csoportban gyakori a tisztán emocionális, fatikus funkciójú szöveg (lásd I/1)

3. Felhívás, felszólítás, kérdés

4. WC-papírral kapcsolatos megjegyzések. Utóbbiak az előfordulás nagy száma miatt kerültek külön csoportba - valamennyi ide tartozó firká ugyanazon szöveghez tartozó választént született meg.

5. A dohányzással kapcsolatos megjegyzések. E speciális téma az idegen nyelvű firkálások között is előfordult, további előfordulása várható, ezért alkot önálló csoportot. A kontextuális feliratokról már esett szó, az

V. Idegen nyelvű feliratokat

pedig csak felvett kategóriaként említem, adatait egy következő munka keretében szándékozom közölni.

JEGYZETEK

- Balázs, 1983. J.9.p. 2. Balázs, 1987. 11.p. 3. Voigt, 1979. 3f0-3f1 l.p. 4. Az első ilyen témájú mű: Kinsey és mtsárai: Sexual behaviour in the Human Female Philadelphia, 1953. 5. Hernádi, 1978. Hágy Ágnes, 1980. Száz, 1981. Kis Mihály 1980. 6. Balázs a katonákat, alvilági elemeket, börtönbüntetéseket töltöket sorolja ide. 7. Coenen-Huther ennek megjelölésére a "fiatal felnőtt kategóriát alkalmazza. (Coenen-Huther, 63-66. p.) 8. Voigt, 1983. 5.p. 9. Stocker, 1986. 87.p. 10. Sechrest és Flores, 1969 - idézi Stocker 1986, 73.p. 11. Találom nevezte ezt Hernádi a "tömegkommunikáció megfordításának". 12. Bakos, 1986. 56.p., Balázs, 1983. 23-27.pp., Balázs, 1987. 21-36.pp., Stocker, 1986. 78-80. pp. 13. Jakobson, 1972. 234-246.pp.

5. Dohányzással összefüggő megjegyzések

104. A munkás ember a holt időt is kihasználja és szarás közben is cigizik!

IV. Kontextuális feliratok

1. Helyzettől függő

105. A WC-tenz szabályait lásd a szemközti falon! (*Mindkét falra felírva*) 106. Vki mellettem van (*Bal ajtófeljén*) 107. Nézz hátra/Nézz jobbra/Nézz balra (*Az ajtón és a két oldalfalon*) Most szarni jöttél, vagy forgolódnál? (*A hátsó falon - ezt nevezi Voigt Vilmos "praktikus vicc"-nek*) 108. Csak pisilni! Csiszolhatnál a humorodon! (*Válasz a 107.-re*) 109. Kövesd a piros csíkot (*Szemmagasságban felfestett csík - a leházóig vezet*)

2. Helyzettől független

110. Ahhoz képest, hogy fiúvéccé, szebb is lehetne. Egy lány. (*Bizonyítékaként annak, hogy a női vécek firkálásainak vizsgálata is sok érdekes anyagot eredményezhetne.*) 111. Firkáljátok már össze a WC-t! Nincs mit olvasni! Egy jót szarni meg otthon is lehet! (*Ez az ösztön megnyilatkozás rávilágít a firkálások egyik kiváló oka - az ingerszegénység - mellett annak fontos funkciójára, a szórakoztatásra is.*) 112. Nem értem, mi a jó abban, ha valaki összefirkálja a budi oldalát? 113. Most már érted? 114. A sok hülye tollal jár WC-re! 115. Köztük te is! 116. Köztük én is! (*Mindkettő a 114.-hez nyilazva*) 117. Kénytelen vagyok hangot adni mélyleges felháborodásomnak, amiért ilyen embertelen módon összecsiszították kedvec WC-met (-ICE-T-) 118. ITT szarik a BTK-s társadalom színe-java. Nem akar valaki ebből szakdolgozatot írni? (Színe java) 119. Azért szeretem marha jó fejek vagyunk, srácok, hogy ilyen sok jó poénos firkát írjunk mindenhol! Nem? 120. Te az elükön köcs!

***

IRODALOMJEGYZÉK

- Bakos Zoltán: Falfeliratok Budapestén in: Budapesti falfirkák Bp., 1986, szerk. Kovács Ákos, 55-61.p.
- Balázs Géza: Firkálások a gödöllői HÉV-en Magyar csoportnyelvi Dolgozatok, 18. sz. Bp., 1983.
- Uő.: Sátorfirkálások MCSD 34. sz. Bp., 1987.
- Browne, Ray B.: A népi kultúra és az új human tudományok in: Folklor és kulturális alternatívák - Folklor, Társadalom, Művészet, 14. sz., Bp., 1983. szerk. Niedermüller Péter - Zelnik József 72-74.p.
- Coenen-Huther, Jacques: Ellenkultúra, népi kultúra, közművelődés in: Folklor és kulturális... 60-70.p.
- Feliratirodalom in: Világirodalmi Lexikon III kötet Bp., 1975.-több szerző
- Hagy Ágnes: Hülye aki elolvassa in: Mozgó Világ 1980. 6. sz.
- Hernádi Miklós: A házfalak kommunikációja in: Budapesti falfirkák 45-52.p.
- Jakobson, Roman: Hang-jel-vers Bp., 1972. (2. kiadás)
- Laba, Martin: Városi folklor - viselkedésmódbeli megközelítés in: Folklor, Kultúra, Életmód (Városantropológiai perspektívák) Bp., 1986. szerk. Lammel Annamária - Niedermüller Péter 31-45.p.
- Lammel Annamária - Niedermüller Péter: Bevezető in: Folklor-Kultúra-Életmód (városantropológiai perspektívák)
- Szárak György: Feliratok Budapestén in: Népszabadság, 1981 december 31.
- Szemerényi Ágnes: Feliratok népköltészet in: Magyar Néprajzi Lexikon II. kötet Bp., 1979.
- Voigt Vilmos: A mai folklor (Problémafelvetés és témavázlat) Bp., 1983.
- Uő.: Előszó egy rendhagyó szövegközléshez in: Balázs Géza: Firkálások a gödöllői HÉV-en
- Uő.: Graffiti in: Világirodalmi Lexikon, III kötet, Bp., 1975.
- Uő.: Kiseipikai prózáműfajok in: A magyar folklor Bp., 1979. szerk.: Ortutay Gyula

Recenzió

A Szegedi Tudományegyetem múltja és jelene

avagy: Schön, schön, aber gibt es Studenten auch?

Idén jelent meg a JATE Rectori Hivatalának kiadásában a *Szegedi Tudományegyetem múltja és jelene* című egyetemtörténeti monográfia, amelynek szerkesztői és lektorai kivétel nélkül az intézmény oktatói közül kerültek ki. A mű egyrészt lexikális adatokat tartalmaz: egy kronológia segítségével végigkövethetjük a JATE múltjának fontosabb dátumait, illetve hetvenöt évre visszamenőleg megismerhetjük az egyetemet irányító testületek és a különböző tanszékek élén álló oktatók nevét és tudományszervezői munkásságát. Fel vannak sorolva a Szegedi Tudományegyetem díszdoktorai, és meg tudhatjuk, hogy oktatóink közül kik levelező vagy rendes tagjai a Magyar Tudományos Akadémiának. Tájékoztatót ad a könyv az akkreditált tudományterületekről és a doktori képzésről is. Másrészt megtalálható benne az összegyűjtött történet mellett a karonkénti oktatás- és kutatástörténet is. Ruszoly József tömör és korrekt összefoglalójában kitér a szegedi felsőoktatás előtörténetére és az 1921-ben Szegedre áthelyezett Kolozsvári Tudományegyetem múltjára. Megállapítja, hogy az egyetemalapításban nagy szerepet játszott "gr. Klebelsberg Kunó kultuszminiszter is, aki Szegedet - Debrecennel és Péccsel egyetemben - a főváros indokolatlan túlsúlyát ellensúlyozó vidéki kulturális és tudományos központtá kívánta tenni." (13-14 o.) Ugyanakkor a recenzióban hiányérzetet kelt, hogy a szerző meg sem említi a numerus clausus itteni egyetemi fogadtatását. Mint tudjuk, a vidéki egyetemek többségén - Szegedet is beleértve - nem alkalmazták az 1920-ban bevezetett jogtipró rendelkezést. Arról sem esik szó, hogy milyen negatív hatással voltak az egyetem belső életére az 1938-1941 között elfogadott zsidótör-

vények, amelyek az állampolgári jogegyenlőség elvével szakítva - előbb vallási majd faji alapon - a minimumra igyekeztek korlátozni a zsidó származású magyar állampolgárok számárányát az értelmiségi pályákon.

Az oktatás- és kutatástörténeti áttekintés gyakorlatilag mindenben megfelel a tudományos objektivitás kritériumainak. Kritikusan áll hozzá az előző rendszernek a felsőoktatás szerkezetét eltorzító és az oktatáspolitikát egy kizárólagos ideológiának alárendelő időszakához, bár szabályerősítő kivételektől eltekintve csak intézkedéseket és alapelveket bírál, az azokat évtizedeken át a pártbizottság és a Rectori illetve Dékáni Hivatal szintjén kidolgozó és végrehajtó személyeket már kevésbé. Érdemes lenne például megtudni, hogyan és milyen áttételeken, döntési mechanizmusokon keresztül érvényesült a pártirányítás, a párt és állami vezetés milyen ügyekben és mennyire szól bele az egyetem belső életébe. A téma egyik kutatója, Romsics Ignác nemrég megjelent *Magyarország története a XX. században* című könyvében például a következőket írja erről: "A pozícióikban meghagyott hagyományos egyetemi vezetők, a rektorok és a dékánok befolyása jelképpé vált; az igazi hatalom az egyetemi pártbizottságok és az újonnan szervezett tanulmányi, azaz káderosztályok vezetőinek kezébe került." (i.m. 361. old.) Szerepel a kötetben, hogy hány nagyszerű és tehet-

séges oktatót bocsátottak el politikai okok miatt. Tudjuk, hogy a diktatúra évtizedeiben volt sok olyan hallgató, akiknek ilyen okok miatt szakították meg a tanulmányait. Érdemes lenne ezekre is fényt deríteni. Egyébként is furcsa, hogy a minden szempontból reprezentatív kötetből a diákok teljesen kimaradtak. Nem lehet olvasni a hallgatói szervezetekről, diákegyesületekről, amelyek szépszámmal voltak már a Horthy-korszakban is. A DISZ és a KISZ egyetemi életben játszott, negatív és pozitív hatással egyaránt járó szerepe sem kap helyet a kötetben. Arról sem esik szó, hogy az 1981-es lengyel események hatására elinduló diákmozgalom nagyon komoly szerepet játszott a látens formában eddig is meglévő, generációs alapon szerveződő ellenzékiesség megszületésében. A műben erről csak annyi szerepel, hogy "jelentős szerepe volt az egyetemnek az 1980-as évek végén a pártállami rendszer bomlasztásában." Emellett a kétségtelenül igaz tény mellett persze azt is meg kellene említeni, hogy patinás egyetemünkön nemcsak előrelendítői de hátrahozódító is voltak a rendszerváltásnak. Teljesen kimaradt a hallgatói önkormányzat és a különböző hallgatói önte-

vékeny csoportok rendszerváltás utáni tevékenysége is, nem is beszélve a magukat gyakran valóságos szellemi műhellyé kinövő kollégiumokról, holott az egyetem nemcsak az oktatókról, de jelentős részben a hallgatókról is szól. Példának okáért a "JATE külkapcsolatai" című fejezetben mindenképpen érdemes lett volna a Hallgatói Külügyi Bizottság munkáját is megemlíteni. Néhány sort talán szánhattak volna arra is, hogy a Petőfi sugárúti, szocreál stílusú "kocka" épület legfelsőbb szintjén 1984-ben alakult meg a Dokumentációs Tárnak is nevezett Jelenkor Történeti Gyűjtemény, ahol a hallgatók a Kádár-rendszerben is olvas-

hatták az amúgy szamizdatként terjesztett Beszélőt, számos emigráns folyóiratot, illetve az eretneknek és árulónak kikiáltott Trockij és Dilas műveit.

A kritikus megjegyzésekkel a szerző nem a mű értékeit akarja tagadni, csupán elősegíteni azt, hogy e nagy múltú és komoly tradíciókkal rendelkező, és jövőre az Universitasba integrálódó intézmény fejlődését elfogulatlanul, a fogyatékoságokat és az eredményeket, a bűnöket és az erényeket egyaránt mérlegre téve szemlélhessük.

Papp László Tamás

A Szegedi Tudományegyetem múltja és jelene 1921-1998.

(Szerk.: Dr. Szentirmai László - Dr. Ráczné Dr. Mojzes Katalin)
Szeged, 1999. 517. o.

A kötet megtekinthető az Egyetemi Könyvtár Olvasótermében és 1500 Ft-os hozzájárulás esetén beszerezhető ugyanott az irodában Gausz Ildikó irodavezetőnél délelőtt 9-11 óra között.

Sikeres volt a könyvbemutató

Új könyvbemutatóra került sor a Sík Sándor Könyvesboltban szeptember 23.-án: Vincze Gábor történész, a József Attila Tudományegyetem dokumentációs tárnak munkatársa új kötetét tárta a nagyközönség elé *Illúziók és csalódások - fejezetek a romániai magyarság második világháború utáni történetéből* címmel. A könyv a csikszeredai Státus Könyvkiadó gondozásában idén nyáron jelent meg.

Bárdi Nándor, a Teleki László Alapítvány Közép-Európa Intézetének munkatársa, egyetemünk volt tanára méltatta a szerző alapos munkáját. Korba és rendszerbe helyezve megállapította, hogy Vincze Gábor munkája a szakmailag kiaknázott, de mégis olvasmányos irodalomba sorolható, hiszen a szerző hosszú hónapokon keresztül bújta hazai és kolozsvári könyvtárak könyveit, kezében magnetofonnal faggatta a kor szemtanúit, és így egy olyan munkát tárt az olvasóközönség elé, mely tartalmilag hiteles, de lábjegyzeteket nem tartalmaz. A felhasznált irodalomról a kötet végén található irodalomjegyzék nyújt tájékoztatást.

Hézagpótló munka ez a könyv. Vincze Gábor a kilencvenes

évek elejétől kezdett foglalkozni a témával. A magyarországi levéltárak dokumentumai, a Kolozsvári Egyetemi Könyvtár korabeli erdélyi magyar napilapjai és folyóiratai közé ásta be magát, valamint az "oral history" módszerét segítségül hívva több tucat interjút készített az események szemtanúival. Így jött létre a most bemutatásra kerülő könyv.

Bárdi Nándor méltató sorait követően Vincze Gábor szövegét a könyv születésének körülményeiről és tartalmáról. A kötet tizenkét tanulmányt tartalmaz az erdélyi magyarság második világháború utáni történetéről. A szerző a különböző tanulmányokat (amelyek intézmény-, gazdaság-, diplomácia-, és a kisebbség politika történet műfajába sorolhatóak) tematikusan csoportosította hét nagy témakörbe. Az első fejezet tervek, javaslatokat mutat be az "erdélyi kérdés" megoldására 1945-1946-ból, valamint a román közigazgatás visszatérésének illúziókkal teli korát vázolja. A második fejezet (Nemzeti kisebbségtől a "magyar nemzetiségű románok"-ig) egy tanulmányt tartalmaz melyben a szerző az 1944-1989 közötti romániai magyar kisebbségi politikáról szól. A következő fejezet Magyarország azon törekvéseiről szól, mely a Romániában

rekedt magyar vagyonok megszerzésére irányult, az 1945-ös földreform magyarellenességéről, valamint a magyar szövetkezetek küzdelméről önállóságuk megvédéséért. A negyedik fejezet a magyar oktatás 1944 és 1989 közötti sorvasztását vázolja, melyet az ötödik fejezet az 1944 utáni magyar politikai intézményrendszerrel, a Magyar Népi Szövetség váltóságával követ. Végezetül, a csángók helyzetét elemzi eddig fel nem dolgozott archív források anyagára támaszkodva, valamint az erdélyi magyar egyházakat, a "népi demokrácia" éveit (1945-1955) és az erdélyi magyar sajtó 1944-1948 közötti nehéz éveit vázolja.

A közönség kérdéseire válaszolva Vincze Gábor elmondta, hogy könyvéből azért hiányoznak a második világháború után létezett Magyar Autonóm Tartományról szóló írások, mert ezen téma kimerítésén még dolgozik, hogy egy kerek képet tudjon az olvasóközönség elé tárni.

A sikeres könyvbemutató dedikálással zárult.

K.I.

Sziget. Múlt. Jelen. Jövő.

Diáksziget a tolerancia jegyében

tanulmány a sziget szocializációs stratégiáiról

Magyarországon évente rengeteg fesztivál kerül megrendezésre; például sokéves múltra tekint vissza az Egyetemisták és Főiskolások Országos Turisztikai Találkozója (EFOTT), a Kőrös-toroki Napok, a Csörge-tavi Rockmaraton, a paksi Blues-Rock Fesztivál, melyek mind-mind fiatalok tömegeit vonzzák rendezvényeikre. Ám az említett zenei találkozók sosem gyűlik össze annyi fiatal, mint a Szigeten. Ennek magyarázatként felhozhatnánk azt az érvet, hogy a Sziget – nagyságánál fogva – több művész és nagyobb számú közönség befogadására képes, mint más fesztivál, centrumhelyzete okán pedig egyrészt az ország bármely részéről könnyen megközelíthető, másrészt kedvező üzleti befektetésnek ígérkezik. Ám ezek a magyarázatok mind-mind csupán következményei annak a ténynek, hogy egyetlen Magyarországon megtalálható fesztivál nem teremt olyan ingergazdag környezetet, nem nyújt olyan sokszínű és számtalan stílust felölelő szórakozást a fiatalok számára, mint a Sziget. Ez a rendezvény ugyanis a magyar fiatalok igényrendszerét és ízlésvilágát azok teljes komplexitásában ragadja meg, s elégíti ki. Most a Diáksziget, avagy a Pepsi-sziget komplex jelenségéről szeretnék beszámolni; szeretném bemutatni a rendezvény kínálta lehetőségek közül néhányat, melyek teljességgel idomulnak országunk változó politikai, gazdasági és kulturális helyzetéhez és az ezekkel együtt megváltozott igényekhez.

A Diáksziget felvilágosító-prevenációs tevékenysége

A Diáksziget felvilágosító-prevenációs tevékenysége az

AIDS, a különböző nemi betegségek, a drog- és alkoholfogyasztás, illetve függőség területén már a kezdetektől fogva tart. Már 1994-ben szakképzett drogprenvenációs szakemberek végezték a felvilágosító tevékenységet, ám akkor még sokkal kisebb mértékű volt mind a kemény, mind pedig a puha drogok használata Magyarországon s ezzel együtt a Szigeten is, így a drogbusz dolgozóinak is csekélyebb munka jutott, mint a tavalyi évben s idén.

A magyarországi droghasználatról elmondható, hogy "a határok kinyílása, a tömegméretű utazási-vásárlási láz, a külföldi fiatalok életvitelének közelebbi megismerése nyomán az utóbbi években rohamosan terjedt a drogfogyasztás" (Bácskai - Gerevich, 1997). A számadatok kétségbeejtő képet adnak a magyar droghasználatról. "Míg 1990-ben összesen 6,3 kg illegális kábítószerrel foglalták le, 1993-ban 697,1 kg-ot, 1994 első három hónapjában az előző évnek már több mint a felét, 353 kg-ot" (Vajna, HVG 16:15, 1994). 1994 óta pedig az emelkedés még nagyobb ütemben zajlik. A Szigeten dolgozó szakemberek az egyre nagyobb méreteket öltő droghasználattal ma az elsődleges megelőzés szintjén kísérik meg felvenni a harcot: egyrészt - a mentők segítségével - egész napos kontrollt biztosító drogosztály fogadja a rászorulókat, másrészt a prevencióval foglalkozó országos hatáskörű szervezetek munkatársai várják napközben sátraikban az érdeklődő szigetlakókat, akik többlépcsős tesztekkel tölthetnek ki mind a drog, mind az alkohol, mind pedig az AIDS tárgykörében. A tesztek megoldását a szakemberek - a válaszok helyességi fokával összehangolva - óvszerrel jutalmazták, így téve érdekeltté a fiatalokat azok kitöltésében. Ezen túl a

drogprenvenációs koordinátorok és szociális munkások különböző filmekkel, kiadványokkal és oktatási segédanyagokkal egészítik ki a megelőzési munkát. Pontos adatok nem állnak rendelkezésemre arra vonatkozóan, hogy mennyire sikeres a Sziget ezen orvosi-pszichológiai működése más prevenció fórumokkal összehasonlítva, annyi azonban bizonyos, hogy a sátrak rendkívül látogatottak. Noha a médiumokban elterjedt "Drogsziget" nevet erős túlzásnak, szenzációhajhász elnevezésnek tartom, az tény, hogy a rendszeres ellenőrzések, a drogot felismerő kutyák bejáratnál való elhelyezése és a motozások ellenére a kábítószer beszerezhető a Szigeten. Ám azt is hangsúlyozni szeretném, hogy a Szigeten folyó kábítószer-fogyasztás sem milyenségét, sem pedig mennyiségét tekintve nem haladja meg a mai magyar, az ifjúság "szórakoztatását" célul tűző helyiségekben tapasztalható gyakorlatot.

Az alkoholfogyasztás is rendkívül komoly gond úgy a fiatal lakosság körében, mint azok esetében, akik közülük a Szigeten megjelennek. Olyannyira elterjedt a Szigetről az a vélemény, hogy a fiatalok többsége csak inni megy oda, hogy sokan már azért utasítják vissza az odalátogatást, mert nem akarnak egy héten keresztül részeg emberekkel együtt lenni, a túlzott alkoholfogyasztás miatt veszélyessé váló bulik alkalmával félni. Ezen témával kapcsolatban felvilágosító szakemberek nem folytatnak munkát, ám tesztek, kiadványok, az alkoholizmus problémakörével foglalkozó pamflettek megjelennek és mindenki számára hozzáférhetőek.

A kulturális programok

A Sziget egyik egyedi jellemzője, a többi Magyarországon megrendezésre kerülő fesztiváltól való ég-és-föld-jellegű különbözősége abban rejlik, hogy a Sziget lakói számára a rendezők változatos kulturális programokat, előadásokat, performanszokat, bemutatókat, vítaesteket, alkotóműhelyeket szerveznek a filozófia, a politika, a történelem, a csillagászat, a művészetek (úgy mint színház, film, tánc, zene, képzőművészet és kézművesség), a számítástechnika és a média (televízió, rádió, újságírás) területein, amelyek a fiatalok rendkívül változatos kulturális igényeit teljesen átfogó módon kielégítik. Nem található - példának okáért - olyan zenei műfaj ma hazánkban, ami ne képviseltetné magát a Szigeten is; az évszázados múlttal rendelkező zenei stílusok ugyanúgy fellelhetők, mint a hatvanas évek vagy jelenkorunk különböző irányzatai; nemzetközi zenei élményt nyújt az afrikai színpad, a határainkon túl élő népek népdalait és táncait bemutató sátor, a világ minden tájáról meghívott előadók műsora.

A sportolás sem kerül teljesen háttérbe, bár tény, hogy a felocsolt műanyagpályán tartott focimeccseken, a forgatott fémkerekeken és a falmászást gyakoroltató műfalakon kívül eleddig nem sok sportolási lehetőség és sportrendezvény kapott otthont a Szigeten. Ez mindenképpen egy olyan terület, amely javításra szorul.

Tolerancia a vallás területén

A Szigeten rendkívül kevés vallási csoport képviselteti magát. Az idei Szigetet megelőzően mindössze a Hit Gyülekezetével és a Hare Krisna Mozgalommal találkoztam, idén már a Family és a zsidó vallás is képviseltette magát.

A Krisna-tudat Nemzetközi Szervezete széleskörű tevékenységét már 1994 óta folytatja. A lakók számára így már szinte elengedhetetlen tartozéka a Szigetnek a krisnások cso-

portja. A Krisna-tudatú hívők a Diákszigetnek egy mostanra már megszokottá vált részén építik fel falujukat, s a hét folyamán vallási és humanitárius tevékenységet végeznek. Vallási előírás körükben az, hogy a templomuk, illetve falujuk tíz kilométeres körzetében nem lehet éhező ember, ennek megfelelően 7 napon keresztül naponta három alkalommal-meleg ételt és limonádét osztanak mindenkinek, aki körükben megjelenik.

A Szigeten működő Krisna-falu élete öt szférára osztható: a délutáni igehirdetésre, az ételkóstolókra, a zenés délutánokra, az esténként átélhető Hare-Krisna-Pogo-Partira, illetve az első látásra vallási funkcióval nem bíró testfestésre. A leglátogatottabb az esti táncos multság és az ételkóstoló, a testfestésnél is mindig sor áll, míg a délutáni igehirdetést és finomabb, vallásosabb jellegű zenehallgatást csupán kevesen választják. Mindegyik rendezvény különböző aktivizáló erővel bír a résztvevők számára, s más-más módját mutatja meg a Krisnások térítési tevékenységének.

Az utóbbi évek változásai

Amikor 1994-ben a Diáksziget, mint EuroWoodstock, először megrendezésre került, még teljesen más kép fogadta a Szigetre érkezőket és az onnan távozókat. A civilizáltság legalapvetőbb kritériumai is hiányoztak; a tisztálkodás szinte lehetetlen volt, a kapható ételek köre meglehetősen szűk, tápértéke pedig siralmasnak volt tekinthető, a sátorhelyeket és étkezőhelyeket pedig már a második-harmadik napra elöntötte a szemét. (A tisztálkodás kérdése még azóta is megoldatlan, ám az étkezés tekintetében hatalmas, pozitív irányú változások zajlottak le az elmúlt években - immáron csupán pénz kérdése a megfelelő táplálék Szigeten való beszerzése.)

A Sziget szórakoztató-kulturális programkínálata és közönsége is nagy változásokat mutat; ezek ma már össze sem hasonlíthatóak a legelső Euro-Woodstockival, vagy az azt követő Diákszigetivel. Amennyiben a

programkínálatot vizsgáljuk meg először, azt tapasztalhatjuk, hogy meglehetősen kibővült azok köre. A kínálat kibővülése azonban azt is jelenti, hogy a Sziget eredeti jellege, a magyar alternatív zenei, irodalmi kultúra otthona mára elveszett, illetve veszített központi jellegéből, vezető szerepéből.

A Szigetre látogatókat illetően megállapítható, hogy számuk évről-évre emelkedik, életkoruk alapján is egyre tágul körük, változatosabbak a megjelenő csoportstílusok és egyre nagyobb számú a külföldiek jelenléte, főként a határon túli magyarok aránya rendkívül nagy. A technokultúra betörésének hatására az első 4-5 évhez képest feltűntek a hippik, a skinheadek, a punkok, a metálosok, a rockerek stb. mellett a "technósok és a réverek" is, illetve a média újabb áldozatai: a Sláger Rádió megtérített lelkei, a "nosztalgiazők" és a Z+ nézői.

A szigetlakók egymás közötti viselkedéséről elmondható, hogy mind zártabbá válnak a Szigetre érkező csoportok, mely zárttság nem cimkézhető, nem leszűkíthető csupán a stílusbeli különbségekre, inkább a származás szerinti szerveződés mutatkozik meg. Hihetetlenül sokat csorbult az a régebben még felfedezhető jelenség, hogy az egy hetes együttlét - melyre ugye mindannyiunknak szüksége van - számtalan barátságkezdeményt eredményezett volna.

A Szigetet sokan szidják és kerülnek; mások nyári vakációjuk kihagyhatatlan kalandjának tekintik, megint mások kipróbálták, s köszönik szépen, többé nem kérnek belőle. Annyi bizonyos, hogy ma Magyarországon nem létezik még egy olyan fórum, amely a fiataloknak ilyen nagy számát volna képes megmozdítani, számukra ilyen széleskörű kulturális lehetőségeket nyújtana, ilyen érzékenyen követné a megváltozott igényeiket, és ilyen nagyon elősegítené az ön- és társalfogadást, illetve a nemzetközi kapcsolatok kialakulását, mint a Diáksziget.

Fóber Ritta

Bemutatkozók: Illés Zoltán

Éjszaka születtem, télen, vasárnap, Gabriella napján, ezerkilencszázhetvenhatban. Névnememhez képest kilenc hónapról híhetném magam anyám nőnapjához ajándékának is...

Nyíregyházán jártam iskolába, most meg ide, egyetemre, minek utána fél évig az utcán dolgoztam. Nem magamat árultam, az nem lenne jellemző.

Basszusgitarózom egy zenekarban. Már hat éve működik, de bizvást állíthatom, hogy mi vagyunk a világ leglustább zenekara, mivel néhány tucat "koncerten" és egy demón kívül nem sok mindent tudunk fölmutatni.

Mindegy, azért én élvezem, annak ellenére, hogy néhány szomszéd már-már feljelentéssel fenyegetőzik a próbaterem szomszédságában.

Tizenhat éve megszállott ásványgyűjtő vagyok. Összes hazai hegységünkben gyűjtöttem már, meg az elcsatoltakban is, kivéve a Délvidéket. Mindenki azt hitte, hogy pont eme hobbim miatt majd jól elmegyek földrajz szakra, vagy geológusnak, ehhez képest magyar szakra jelentkeztem az érettségi után. Meg kommunikációra is, de ott a felvételin jól összeveszttem H.H. úrral, ezért ezirányú törekvéseimet azóta is hanyagolom. Pedig a gimnázium mellett évekig írtam helyi lapokba otthon.

Tíz éves voltam, mikor leírtam első versemet, erős Weöres Sándor-hatás alatt. Az volt a címe, hogy A pék. Aztán a gimnáziumban néhány társammal összeállítottunk két verseskötetet, melyekben a gimnáziumi diákköltőink versei voltak. Ezek meg is jelentek (Valami elindult... - 1994, Avartánc - 1995).

Most egy regényen dolgozom.

Álomszerű

fények úsznak ím elő a
hold alól ahol dalol
zongorán kísérve kósza
léptü angyal átkarol

/.../

és fülemben suttog ócska
dallamot mi oly szelíd
mintha lepke szárnya volna
szépzenéjü Heine-ried

ösztönvilág árnytrónusán
fészket rak a lopott csend
folyón hordott ág tetemek
sóhajtoznak odalent

álmodom vagy ébredésem
el se jön ma már talán
nézek át e szemnyi résen
arcom olvadó falán

csőrébe kapja egyiket
várat épít falakat
körém szövött kalitkája
néma csendmadár-lakat

eltörött az óra vagy ha
nem homokja felpereg
tűnt időn merengve balga
isten-úrfi szendereg

elhallgatok - suttogni sem
szabad ma már félig vert
cölöpök közé szorítva
álmodlak még édenkert

halottas szekér

halottas szekér gördül ma mélyen
alszom behajtott füzetre bukva
rá mint ki késő hajnalig olvas
leásni készen idők alá

kezemben toll még kapar magától
lehullva rólam avar-papírrá
szökik hitem csúf kalitka fogság-
karmaiból nem lehetsz jövő

hajnalig éber szememben égő
halotti mécses lecsöppent testét
érezem nyelvemen lángoló homály
ködében látlak felsejlő hó

varázslógúnyám berozsdált szögre
akasztom alvó tudomány után
sóvárgó szívem se tudja léptem
nyomán kizöldüle még a fű

fejem lehajtva orcám pirossló
királyi délceg fák levelében
csillogó harmat-láz kiterítve
árnyékom rögén koppanó kő

és...

és eltemetjük halottainkat
sírba helyezzük vérünket forró
könnyek között és tengernyi olcsó
virággal fedezzük titkainkat

s utazunk tenger hulláma ringat
hányinger gyötör de holmi bordó
folyadék jön csak álmunkat oldó
vízbe hull az idő délután fél hat

kelni kell kizökentett valami
nem tudom szomjamat eloltani
kevés lesz minden tenger s óceán

aludnom kellene de rég nem megy
köd leszel te kellesz hogy ma elfedj
tudom meg fogod tenni, vagy talán...

Sárközi László versei

Eric Johnsonnak

Akárhogy is utárod az életed,
 kapaszkodsz belé, mint a gyermek anyjába;
 félénk sakál megmarja a vérebet,
 ha küzd egy mákszem életért; mely sajátja.

Tökmindegy mi formált ilyenné s hogy hogyan.
 Mivel lelked japán, tudnod kell a leckét:
 üvöltő, véres-nyáladzó fogsorral
 kérges sarkad alá taposni a fejét
 a létnek, mint egy macskának; megrugod,
 siratod s nevetve hagyod el. Jól tudod:
     életed egy fénykép; fénysebességgel
     száguld az űr végtelen hidegében.

Budapesten, az 1999. év februárjának 12. napján, 2.35-kor.

LWDC-hez

Mond, mért üzöd az örökkévalóságot?
 Mi nyugtalanít? A végtelen nem nyitott
 könyv; zászlók, kocsmák, sirok mellett megy
 az ut,
 mely ha betér: véget ér s talán sose volt.

X x

irigyeinek és akik becsapták Önt:

...szivesség gyanánt
 kérlek, tegyétek meg azt,
 hogy büzös..szartól
 felpuffadt beleitek nyiszlett
 nyakatok köré kerítitek
 s vele felhuzzátok magatokat!
 Persze miután
 Hazug, kigyónyelvetek
 Kinyalta seggét.

Bordás Sándor verse

A távoli kedveshez

"El hullat Virág! El iram! Lik az élet!"
(Bella István: a legszebb verssor)

Ágy a konyhában – zsírszagú álom
mosoly gyanánt paprika csík számon,
mosdatlanul a lucskos homályban
arcod helyére csorog a nyálam.

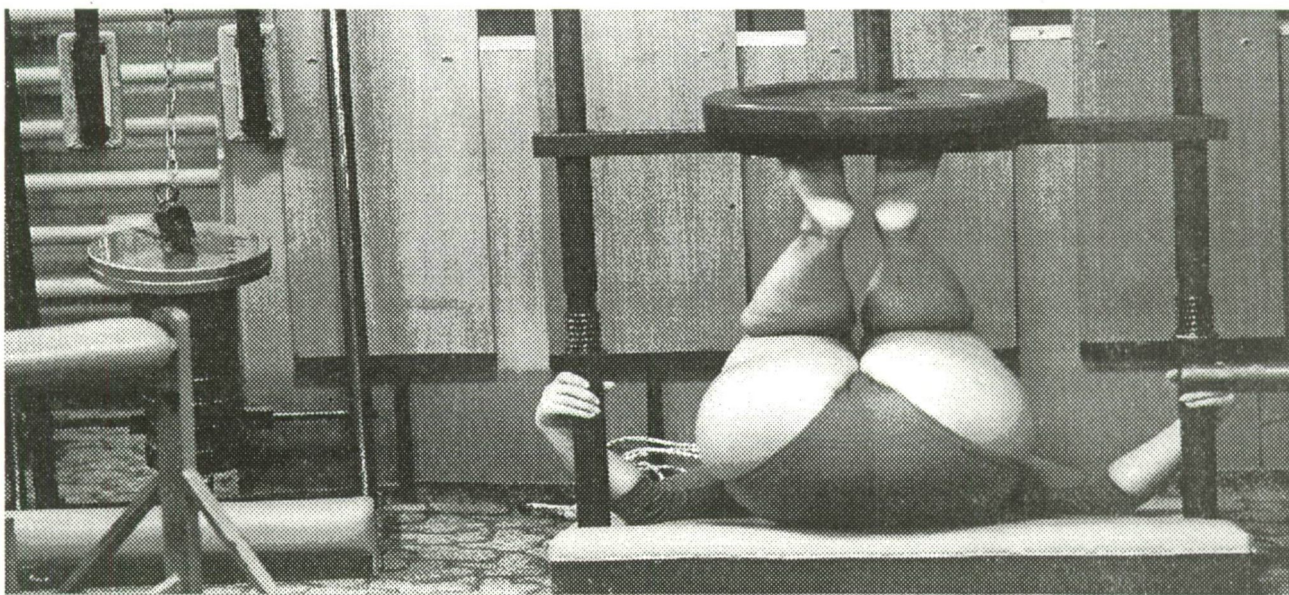
Csorog megint, *folyton* Teutánad,
de hát hogy' is felejthetném szádat.
Duzzadó ajkaid csáb' izzását,
szúzi-kék szemed hűsítő báját.
(Csökken a lista, szem, száj letudva.)

{Mert semmihez sem mérhető a kéj,
mikor összeér kezdet és a vég,
tépett szírom: beváltott ígéret,
de addig (is) *hőn* becézlek Téged.}

Elképzelni alig merem: drága
kelme puha kezed, gyöngyházába
meglapulva tíz kis szablyát láttam,
így vágyba felöltözve, ruhátlan.
(Kéz, kar készen, fogynak a testrészek.)

{Ha egymásra talál szomjú s a száj,
és égő szántástól bordás a hát,
szűnő irammal fogynak a bókók,
agyam elborul – elborít csókod.}

Számba vehetném csodás alakod,
csak szómázzal hintem minden tagod.
Inkább hű szerelmet vallok annak,
kit meg nem álmodhattam magamnak.

Miklós Péter versei

Keringő

Szünet. Elő a szendvicset.
 Kockás szalvétában a szalámis
 kifli, a kakaó savanyú.
 Az első korty után az undor.
 A zacskótól és a helyzettől,
 a szomjúságtól.
 Beletörődés: ha rossz, rossz.
 Hiába lesz jó, újra elromlik.
 Kurvából lesz a jó feleség.
 És ugyanez vissza.
 Mint a keringő az üres, de
 mindig kivilágított bálteremben.

A ketrec

Nem tudom eldönteni
 furcsa a helyzet
 össze is és szét is
 költözünk de mégis
 van tartalom és hozzá mondjuk
 a forma az első perctől az utolsóig
 az összes meg volt tervezve
 így aztán semmi sem ért váratlanul
 ide-oda sétál egyik végéből a másikba
 a rácsokon keresztül néz
 kicsit megvetően kicsit szigorúan
 erős és okos és nem fél és nem félt
 egyedül és bezárva és élni sem szeret
 de mégis kell mert néha valaki

Tudjuk mi is

Tudjuk. Mi is tudjuk,
 milyen az, megijedni a saját
 árnyékunktól. Furcsa félelem ez.
 Lassan szürke lesz és csak a végén
 vesszük észre, hogy eltelt egy éjszaka.
 Fekete a két szürke közt.
 A paradicsomlé a fehér abroszon.
 Vércsepp, duzzadt. Havonta egyszer,
 havonta más a baj.
 Akkor és ott. Nem jön vissza
 soha. Nem? Hogy jönne vissza,
 mikor el se ment? Szülinap, de
 nem kap semmit. A torta meg mérgez.
 Nehéz a levegő. A női öltözők és a
 klórozott víz szaga. Minden úgy,
 ahogy nekik tetszik.

ÁRA: 6.139 812 EU.

KOLLEGIA

EGYETEM A XXVI. SZÁZADBAN.

ÍRTA: ANAKIN SKYJWOLKER
RAJZOLTA: MANGO FRITZ 42. KLÓN.
CENZÚRA: KORN GYULA (MSZHSZP)
Alles jog reserve ©
1999. Szeptember. 18. KASSA.

TÁMOGATÓINK: K. KINGA, ÜPI,
31 ZIMMER, SÁNDOR MÁTYÁS,
SZTÁRVORSZ KLUB, RÁBA-ÉTO,
LITVÁN ÜRLIGA, KÁRSNÁ, FERI,
BÉLA, SATYA, WIKING, CERNÜLD,
HABSZBURG OTTO, SÖRÖS ALAPITVÁNY,
CIRBI, ZOLI-BÁ, FRITZ, USZTASA KFT.

XXVI

AZ UNIVERSUM HUNGARIAE

1. 1999.09.21. 04h. 44p.
SZEGED-MAGYARORSZÁG.
KOVÁCS DEZSŐ 3. ÉVES TÖRTÉNELEM-
NEMET SZAKOS MALLGATÓ HALAFÉ-
LÉ TART A KOLLEGIUMBAN A LAPOSRÓL

GRAFIK VON MANGO FRITZ

2. HIALELEN NAGY PÉNYESSÉG STB.
OTT TERMETTEGY JÓ TÜNDEK ÉS
MEGSZÁNTA A SZERENCSELENT.

ÉN EGY JÓ TÜNDEK VAGYOK! TELJESÍTEM 3 KIVÁNSÁGOD!

REGSZÉ VAGY! TAKARODJ INNEN!

3. LEGALÁBB EGYET KIVÁNJ! MÁZTAN ELMEHEK!

NAAAA! (KÖRÖSZ)

ÉZ VALAMI KANDIKÁ-MERÉS SZÁKSÁG?

NA JÓ VAN! VIGYEL ELŐRE REGGELRE BŐB ÉJVEL! MOST ÖRÜLSZ GYIKARCÚ?

4. CSIRIBÚ-CSIRIBÁJ! CSILLAG VÁRAZSBOT MOST SEGÍTS!

VÁRAZSFENY IZZÁ!

ELHEBETEG KOMMUNISTA! VELEM SZÓRA-KOZIK! ENGEN NÉZ HÜLTÉNEK ÉZ A ZAKKANT DILISBAROM!

CSILLAGERŐ CSELEKEDJ!

5. ZISSH

6. MOST JÓ VOLT A SZEMEMBE VAKUZNI PARASZT!?

NEM LÁTOK FRANCOT SE! MEHETEK HAMA MINT EGY VAKA'LÁT!

7. 1999.09.21. 07h. 00p. SZEGED-HITTELEUROPA.

NÜHERO ALFA! HÉT ÓRA VAN! KÖRÖSZTŐ! EGYES KÓD!

BÉLA! TIED EZ A HÜLTÉ ÓRA? CSAPD MA'LE!

8. JO REGGELT!

AAAARGH!

ADIDOS

9. NE HÜLTÉLJE MÁ BÉLA!

A NEVEM SKHRGZYP ÉS NEM BÉLA!

SZLOVAK VAGY?

NEH! BRITHAI!

HOL VAGYOK?

A MORABA 2599 VAN! KÉMLIK?

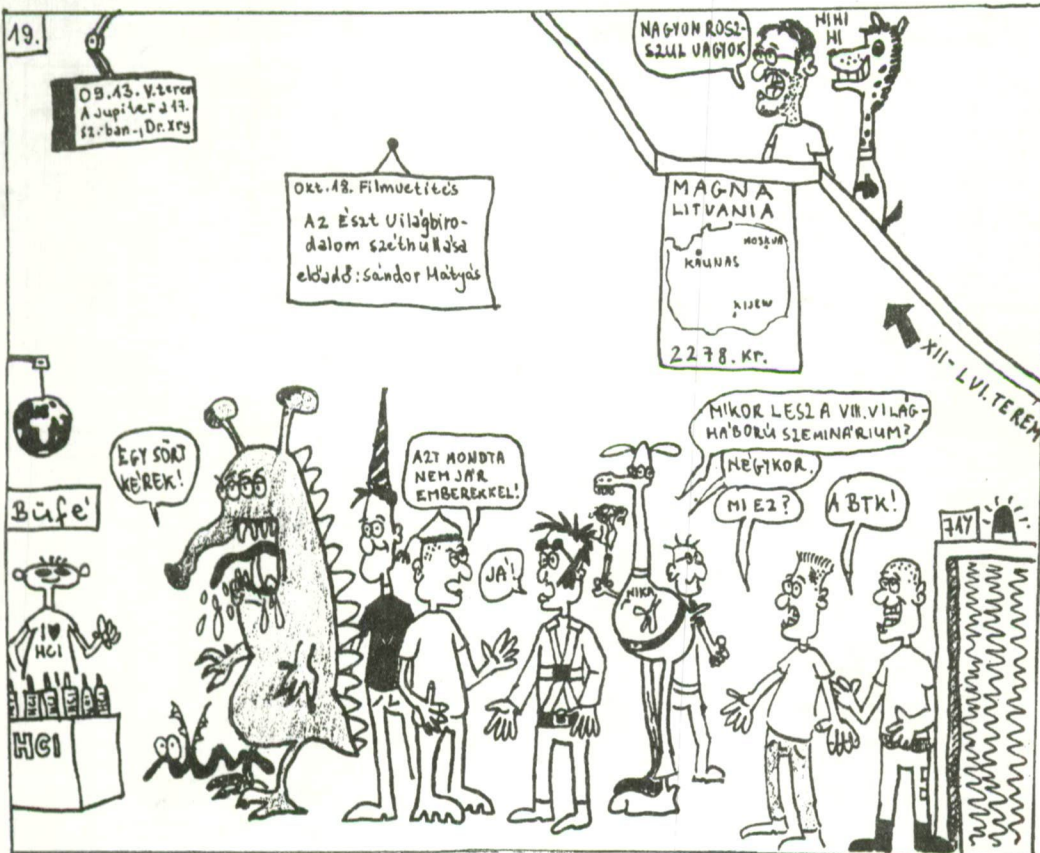

10. NEKEM ITT CSAK TE RÉMLESZ BAROMARCÚ! HÁROMRA HÚZD EL A BELED INNEN! 1..2..!

...3. JÓL VAN! HÍVOK SEGÍTSÉGET ÉS BEVEREM A BÜRÖDÁT A VILLANY-REZSÓGA!

DEHÁT NEKEM NINCIS BELEM!

HÜLTÉ HOR-MONZAU-ROS KROKODIL!

RÉGIÓK és ALAPOK

Régiók és Pénzügyi Alapok - "A magyar regionális politika a csatlakozás tükrében" című konferencia kerül megrendezésre Szegeden, 1999. október 14-16-a között a József Attila Tudományegyetem Rectori Hivatalának dísztermében (Dugonics tér 13.). Részvételi díj: 3000 Ft (melyben benne van a szállás, étkezés, fakultatív program) Helyi résztvevőknek ingyenes, amennyiben csak az előadásokat látogatják. A konferenciára meghívott előadók és előadásai:

Dr. Horváth Gyula: Regionális politika Magyarországon. **Dr. Vértés András:** A Pénzügyi Alapok hozzájárulása az ország területi egyenlőtlenségeinek megszüntetéséhez/enyhítéséhez. A fejlesztési támogatásokhoz szükséges önerő forrásai. **Dr. Balogh András:** Válság-gócok, válságterületek Európában, stabilizálásuk lehetőségei. **Dr. Inotai András:** A regionalizáció és az EU versenyképessége. **Csák János:** Kihívások az olaj- és gázipar számára: Globalizáció vagy regionalizmus? **Kerekasztal-beszélgetés:** A keleti bővítés várható hatása az érintett tagországok régióira. Meghívott vendégek a szlovák, az osztrák és a román nagykövetek ill. a Bajor Tartományi Minisztérium képviselője. **További előadók:** Dr. gr. Bethlen István, a konferencia fővédnöke, Dr. Mészáros Rezső, a JATE rektora, Dr. Frank József, a Csongrád Megyei Közgyűlés elnöke, Dr. Botka László, a Csongrád Megyei Közgyűlés alelnöke, Dr. Boros Imre, A PHARE programokat koordináló tárca nélküli miniszter. **A konferencia fővédnöke:** Dr. gr. Bethlen István.

További részleteket a plakátokon olvashattok!

A HKB és
egy töris hallgatói tömörülés

TANULMÁNYI KIRÁNDULÁST

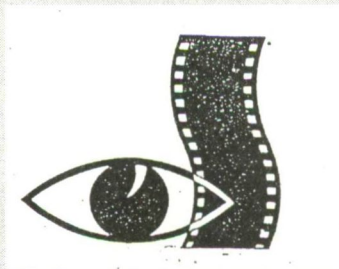
szervez a következő
helyszínekre:

Krakkó: útvonal: Zólyom-
Besztercebánya-Krakkó-
Auschwitz-Birkenau-Wieliczka.

Időpont: 1999. október 20-24.

Költsége: 11.500 Ft/fő (utazás + szállás).

Prága: útvonal: Prága-Brno. Időpont: 1999. november 10-14. Költsége: 14.990 Ft/fő (utazás + szállás) Érdeklődni: Hallgatói Iroda, Szekeres Zsuzsinál.

FILMES ÖNKÉPZŐKÖR A SOMOGYI-KÖNYVTÁRBAN

A MUZSIKA KÉPE - A KÉP
MUZSIKÁJA 2. RÉSZ

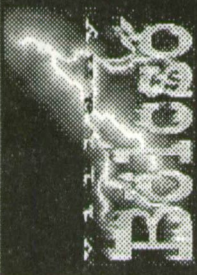
- OKTÓBER 12. PRISCILLA (1994)
- OKTÓBER 19. JÉGMEZŐK LOVAGJA (1938)
- OKTÓBER 26. CASABLANCA (1943)
- NOVEMBER 2. ORSZÁGÚTON (1954)
- NOVEMBER 9. CHERBOURGI ESERNYŐK (1964)
- NOV. 16. VOLT EGYSZER EGY VADNYUGAT (1968)
- NOVEMBER 23. CSILLAGOK HÁBORÚJA (1977)
- NOVEMBER 30. TŰZSZEKEREK (1981)
- DECEMBER 7. ATLANTIS (1991)
- DECEMBER 14. CARRINGTON (1995)
- DECEMBER 21. INTERJÚ A VÁMPÍRRAL (1994)

A VIDEÓVETÍTÉSEK HELYE:

A SOMOGYI-KÖNYVTÁR 1. EMELETI
ZENESZOBÁJA, KEDDENKÉNT 16.00 ÓRÁTÓL.

A BELÉPÉS INGYENES.

MINDEN ÉRDEKLŐDŐT SZERETETTEL VÁRUNK!

- ◂ SZERKESZTŐSÉG
- ◂ INTERJÚ
- ◂ PROVOKÁCIÓ
- ◂ GALÉRIA
- ◂ TITKAINK
- ◂ KRITIKÁK
- ◂ BÜKÖNGŐ
- ◂ ERŐK
- ◂ LITKÉK
- ◂ HOME

Bár Szofi a Hölckentő állandó munkatársa, ezúttal nekünk is megengedte, hogy lencsevégre kapjuk.

[VISSZA](#) [TÖRTÉNE](#)

Bölcső Bölcsész Kari Lap

Pélez Róbert: főszerk., képszerk., tipó. Bús Natália: színház. Fekete Valér: karikatúra. Kelemen Zoltán: penna. Mangó Zoltán: képregény. Papp László: közélet. Povedák István: magiszter. Sági Krisztina: interjú. Kiadja a JATE BTK HÖK. Felelős kiadó: Magyar Roland. Készült 1000 példányban, a GoldPress nyomdában. Felelős vezető: Illés Mihály.
A szerkesztőség címe: JATE HÖK Iroda, Szeged, Boldogasszony sgt. 2. Támogatóink: IH, JATE KLUB, MASZK, és sokan mások.
Ciberszponzor: towski. E-mail: bolcsos@mars.arts.u-szeged.hu <http://mars.arts.u-szeged.hu/~bolcsos>